

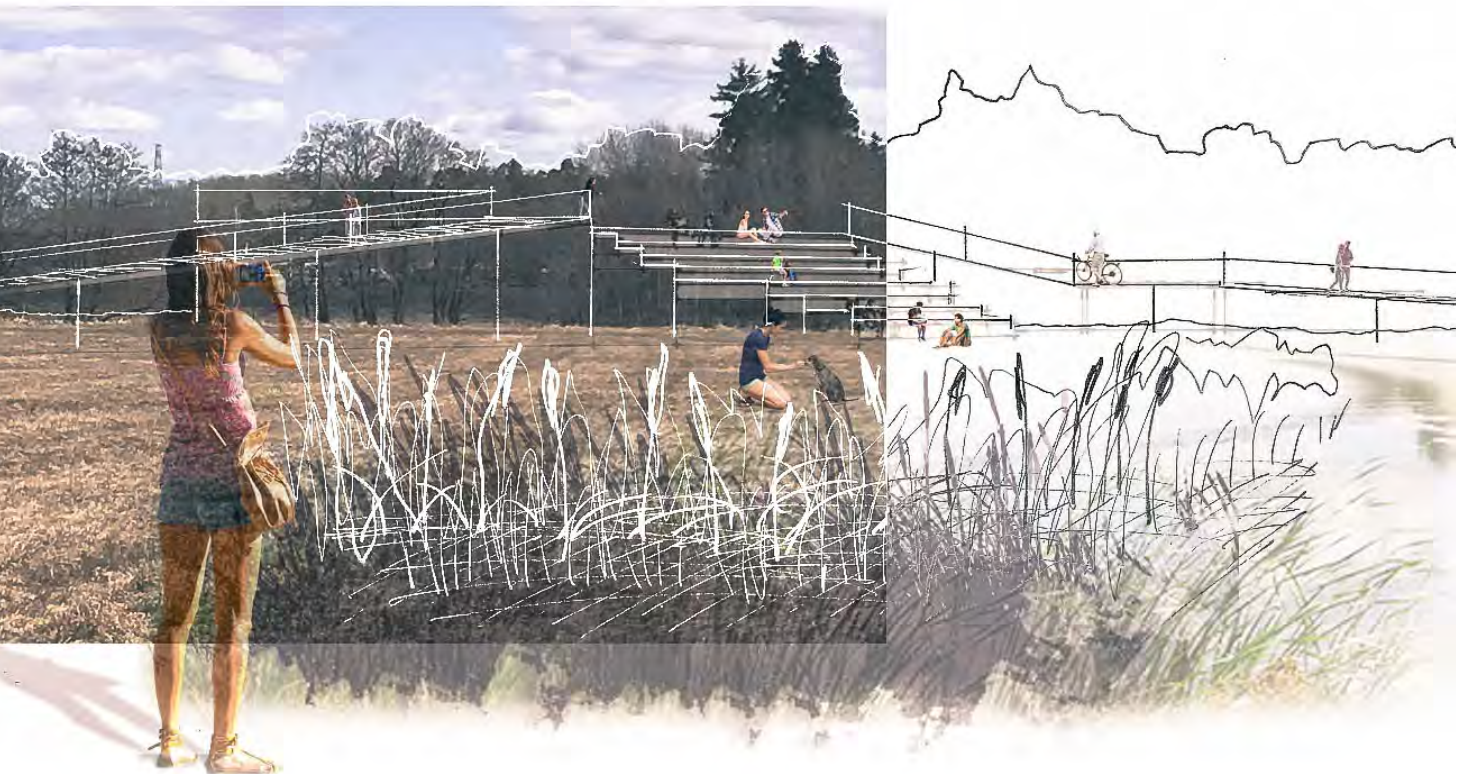

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för stad och land

TILL DET ANDRA GENOM DET ENA

Ett växande gestaltungsförslag i Järfälla kommun

Charlotta Lindberg & Stina Nilsson
Avdelningen för landskapsarkitektur
Examensarbete vid landskapsarkitektprogrammet - 30 hp
Uppsala 2017

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet

EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp

Nivå: Avancerad A2E

© 2017 Charlotta Lindberg & Stina Nilsson, charlotta_lindberg@hotmail.com; stinamilsson7@gmail.com

Titel på svenska: Till det andra genom det ena - ett växande gestaltungsförslag i Järfälla kommun

Title in English: Getting to this through that - a growing design proposal in Järfälla municipality

Handledare: Ylva Dahlman, institutionen för stad och land

Examinator: Thomas Oles, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Sylvia Dovlén, institutionen för stad och land

Omslagsbild: Charlotta Lindberg & Stina Nilsson, 2017

Foton och illustrationer: Av författaren om inget annat anges.

Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren.

Originalformat: A4

Originalformat gestaltungsförslag: 610x4752 mm

Nyckelord: Landskapsarkitektur, Gestaltning, Barkarbystaden, Föränderlig, Tidsdimension

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

“Till det ena genom det andra” är en ordlek som syftar till hur olika delfaktorer hänger ihop och tillsammans driver en förändring. Uttrycket indikerar att saker och ting går igenom olika stadier och att dessa är i konstant utveckling. Orden kastades om och “Till det andra genom det ena” blev titeln på gestaltningsförslaget som finns bifogat till detta arbete. Titeln syftar på platsers utveckling och hur vi i arbetet har studerat vad som komma skall, för att sedan låta detta forma vår gestaltning. Alltså där en framtida gestaltning ligger till grund för hur platsen bör gestaltas idag, det andra visar vägen för det ena.

Vi vill tacka Ylva Dahlman för utmärkt handledande, intressanta diskussioner och härliga kaffestunder.

Tack till de tre E:na Eleonor Häger, Ellinor Scharin & Emma Hammarström på Ekologigruppen för att ni visade oss de möjligheter som kan skapas på denna plats.

SAMMANFATTNING

Detta examensarbete undersöker ett tillvägagångssätt för att skapa en föränderlig gestaltning av en offentlig plats, som kan anpassas med och etableras jämte en utbyggnadsprocess och samtidigt svara på användarnas behov under denna utvecklingsprocess. Därigenom har vi undersökt hur landskapsarkitekter kan skapa en hållbar gestaltning med tidsdimensionen i åtanke, som svarar på såväl dagens som framtida behov ur sociala, estetiska och ekologiska aspekter. Detta är också syftet med arbetet.

Pågående urbanisering i Sverige innebär en stor utmaning för landskapsarkitekter, som i sin yrkesroll behöver hantera en snabbt växande befolkning och samtidigt erbjuda hållbara livsmiljöer av hög kvalitet. En kommun som står inför en stor utveckling och tillväxt är Järfälla kommun, nordväst om Stockholm. Här pågår ett omfattande stadsutvecklingsprojekt, Barkarbystaden, där det ska byggas för totalt 38 000 nya invånare. Detta innebär att Järfällas befolkning kommer att öka med omkring 50% under de närmaste 20 åren. Utbyggnadsprocessen är redan påbörjad och projektet är beräknat att slutföras år 2039. Antalet invånare kommer gradvis att öka under projektet, och det kommer att ske en konstant utbyggnad på vad som idag utgör ett naturområde. Följaktligen kommer detta område gradvis att förändras till karaktär, från ett lugnt och sparsamt använt naturområde till att bli en levande plats fylld av liv, rörelse och ljud. Den ökade andelen boende i närheten kommer att ge en mer intensiv användning av platsen än den har idag, men skapar också fler och olika behov som måste bemötas på en och samma plats.

Vi undersökte området där Barkarbystaden och det angränsande naturområdet kommer att mötas genom tre gestaltningar vid olika tidpunkter under utbyggnadsprocessen. Dessa tidpunkter benämns som akter: akt 1 vid år 2017, akt 2 år 2024 och akt 3 år 2039. Studien började med platsbesök, skisser och experimentella kreativa övningar. Vi genomförde också litteraturstudier, kart- och dokumentstudier och hade samtal med sakkunniga i stadsbyggnadsprojektet. Arbetet sammanfattades i riktlinjer gällande för hela gestaltungsprocessen, tillsammans med de tre akternas gestaltning och tillhörande inventering, analys och program.

Bifogat till detta arbete finns vårt förslag, *Till det andra genom det ena*, presenterat i sin helhet. Arbetet visar på tidsdimensionens potentiella roll vid gestaltning och hur landskapsarkitekter kan använda detta i sitt arbete.

ABSTRACT

This thesis examines an approach for creating a changing design of a public space that can be adapted to a construction process while responding to the users' needs during this development process. In doing so, we have investigated how landscape architects can create a design with the time dimension in mind. The purpose of this thesis is to achieve a sustainable design that can be adapted and established alongside a development process, changing in line with the environment and responding to today's and future needs in social, aesthetic and ecological aspects.

Ongoing urbanization in Sweden represents a major challenge for landscape architects who in their work need to handle a rapidly growing population while providing sustainable, high-quality environments. A municipality facing a major development and growth is Järfälla municipality, northwest of Stockholm. Järfälla municipality is planning for comprehensive urban development project, Barkarbystaden, which will result in a total of 38 000 new inhabitants and a 50% increase in Järfälla's population. The development process has already started and the project is planned to be completed in 2039. The number of inhabitants will gradually increase during the projects' construction process, and there will be a constant expansion of what is today a natural site. Consequently, this area will gradually change character from being a quiet and sparsely-used natural site to become an active place filled with life, motion and sound. The increased number of residents will provide more intensive use of the site than it has today, but will also result in more and different needs that will have to coexist on site.

We investigated the area where Barkarbystaden and the adjacent nature site meet, through three designs at different imagined times during the development process. These different times are referred to as phases: Phase 1 in 2017, Phase 2 in 2024 and Phase 3 in 2039. The study began with site visits, sketches and experimental creative exercises. We also conducted literature studies, map and document studies and conversations with key informants from the development project. This resulted in guidelines which were applied to the entire design process together with the three phases' design with appurtenant inventory, analysis and program.

Attached to this thesis we present our proposal, *Getting to this through that*. The thesis shows the potential role of the time dimension when it comes to design, and how landscape architects can use this in their work.

SUMMARY

This project explores an approach for creating a changing design of a public space that can be adapted to a construction process, and at the same time responds to the needs of the users during this development process. In doing so, we have investigated how landscape architects can create a design with the time dimension in mind.

Background

Ongoing urbanisation results in a big challenge for landscape architects, trying to handle a fast growing population and at the same time offer sustainable habitats of high quality. A municipality that is facing a large amount of development and growth is Järfälla Municipality, situated north-west of Stockholm. They are planning to build a new city district, named Barkarbystaden, creating 18 000 new homes, and is to be completed in 2039. Today, the area in which the new city district will be constructed is a nature site, and until recently has been occupied by the Swedish military Force. This nature site is situated within the ecological spreading corridor of Järva kilen. To be able to maintain the ecological function of the corridor a new nature reservation has been created of the east part of the site. This future nature reservation site is going to be in direct contact with the new buildings of Barkarbystaden.

The building process has already begun, with the first residents moving in during 2014, and subsequently increasing the population of Järfälla. This number will constantly increase during the project, and there will be a constant displacement of the border between the city and nature, moving east towards the future nature reservation. Consequently, the area is gradually going to change character from a calm and sparsely used nature site to become a vibrant place filled with life, movement and sounds. The increased amount of residents living nearby will give a higher use of the site than it has today, but also create more different needs for the place to answer to that has to coexist.

Aim and research questions

The aim of this master thesis is to investigate a changing design. We want to achieve a design that can be adapted to a construction process, change in line with the environment and that can respond to both the needs of the present and future in social, aesthetic and ecological aspects.

- What aspects are important to take into consideration for a sustainable design of a residential neighborhood, which is directly influenced by a comprehensive development process over a long period of time, in order to establish the site with the users during this time period?

- How can these be applied to a design of the meeting between future Barkarbystaden and Norra Igelbäcken Nature Reserve?

Method

We explored the meeting between Barkarbystaden and Norra Igelbäcken Nature Reservation through three designs at different imagined times during the construction process: Phase 1, 2017, Phase 2, 2024, Phase 3, 2039. The study began with site visits, sketching and workshops. In addition, we carried out literature studies, mapping, document reviews, and interviews. We summarised this in guidelines that applied to the three different designs along with inventory, analysis and programs.

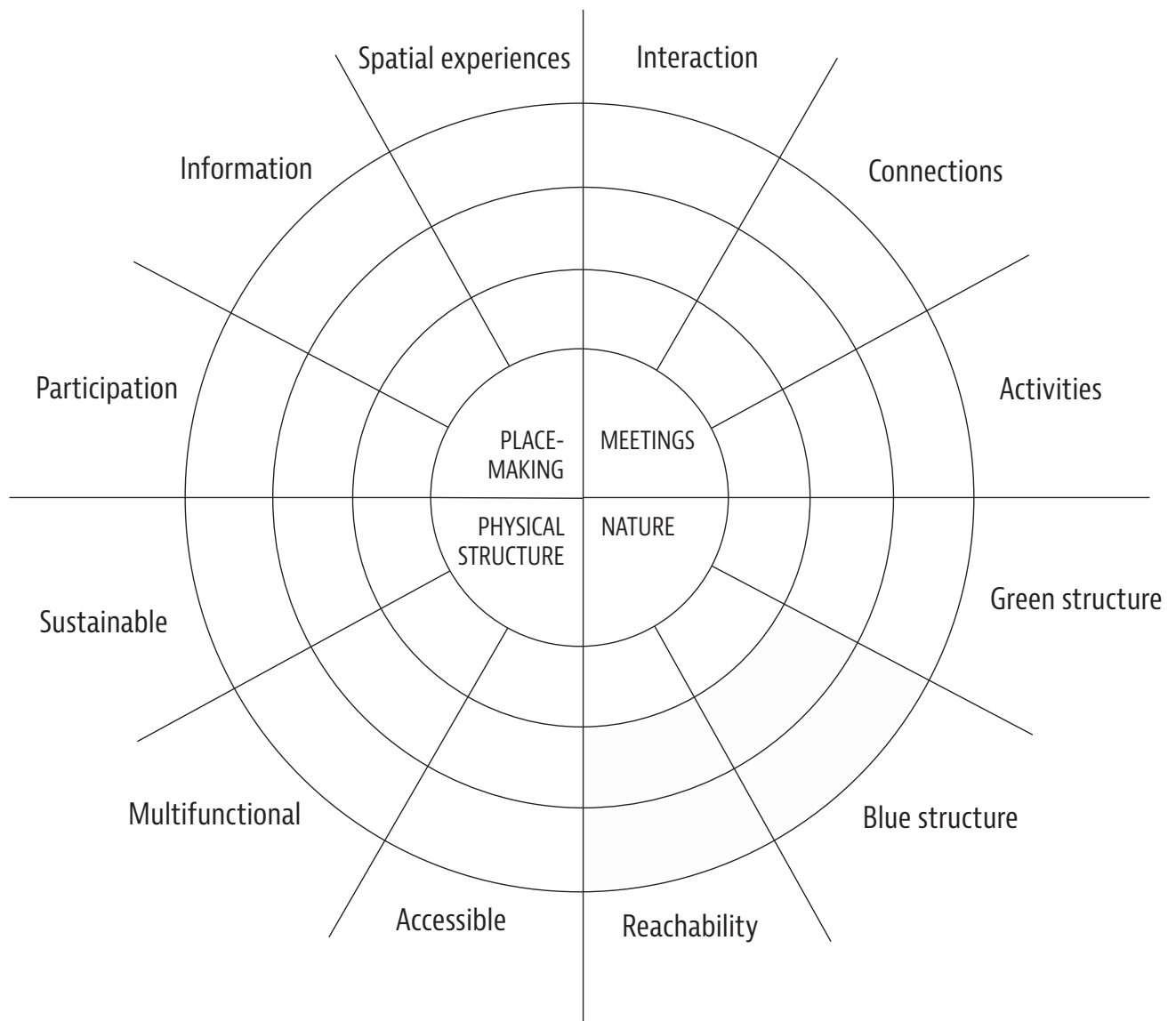
The process of designing the different proposals started with us sketching the design for Phase 3, in 2039, when the new district is expected to be completed. The sketch for Phase 3 then functioned as a foundation for the drafting proposals of Phase 1 and Phase 2. We evaluated the three proposals to see how they affected each other. The site inventory and analysis was founded in the previous phases' design proposal. For example, the inventory and analysis for Phase 3 is based on the design proposal of Phase 2. The proposals were revised many times until we had a final proposal for each Phase, which met both the project's guidelines, purpose and question.

By using this design process, we achieved an understanding of different needs during these three imagined phases, which places and design elements that are most important to establish, and in which order.

Guidelines for the design

We used a preliminary study together with the inventory and analysis of the site, to construct guidelines for the design proposal that facilitate a site-specific design that has the site's future development over time in mind, as well as the needs of the users during this site transformation.

The developed guidelines served as guiding principles for the entire design process - that is, for the three Phases together. All guidelines would be fulfilled sometime during the three Phases. The guidelines are divided into four themes: Placemaking, physical structure, meetings and nature, with three subcategories each.

Concept

We were inspired by the constantly changing ocean and the natural processes that occur when the open ocean meets the beach. When the ocean gets closer to land the waves start changing character. They shorten and break due to the seabed. The waves continue up onto the beach, just to return back to the big blue again. This back and forth motion leaves its mark on the beach, moving around the sand, changing the shape. When the water is to return to the ocean, a rip current can be developed. These are large volumes of water that gather in channels on their way back, creating a strong flow, driving the water straight into the open ocean again.

▲ Sketch showing how rip currents flows from the beach out into the wide spread ocean.

The urban front of Barkarbystaden acts as the vibrant and changing sand dunes along the coast and the widespread grasslands as the free water. The physical structure of the design is divided into the same zones, with the same character, as the different zones created by the shoreline. The core of the design is to follow the pattern of rip currents, driving energy out into the open ocean, letting people find their way out and into the nature and creating space for people to do what they want to do.

The different Phases of the design

Phase 1, 2017 - The place is sparingly used, with big potential as a green area.

Phase 2, 2024 - Potential users of the place are increasing due to the development of Barkarbystaden and the improved public transport.

Phase 3, 2039 - The new city district Barkarbystaden is completed.

Design proposal

In the last part of this project we present the proposal, *Till det andra genom det ena; Getting to this through that*.

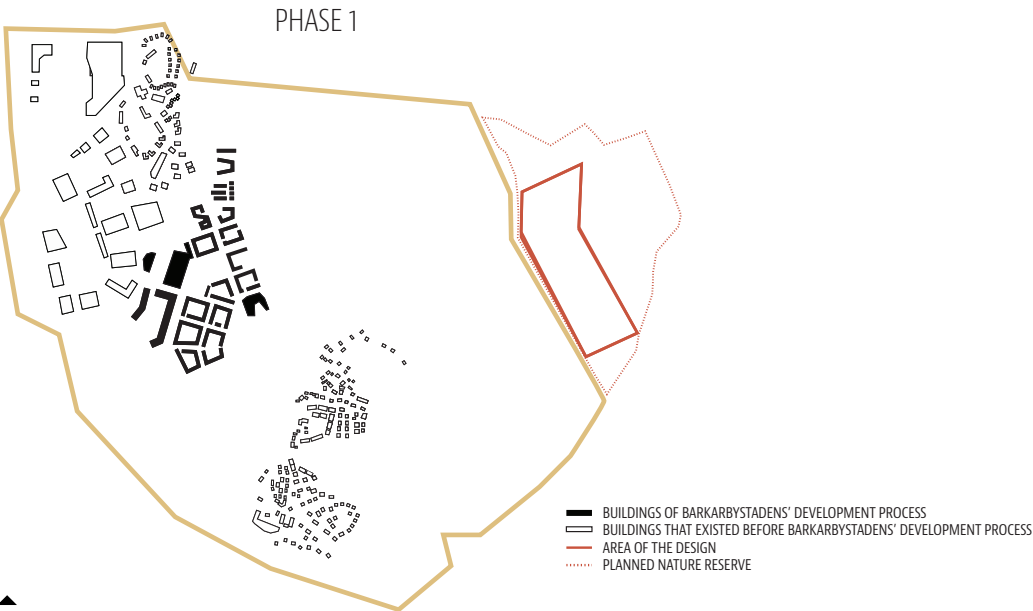
Discussion

This project presents three different proposals based on three imagined times during the construction process of Barkarbystaden. The design reflects on how the surrounding area of the place and the need of the users change during this period of time.

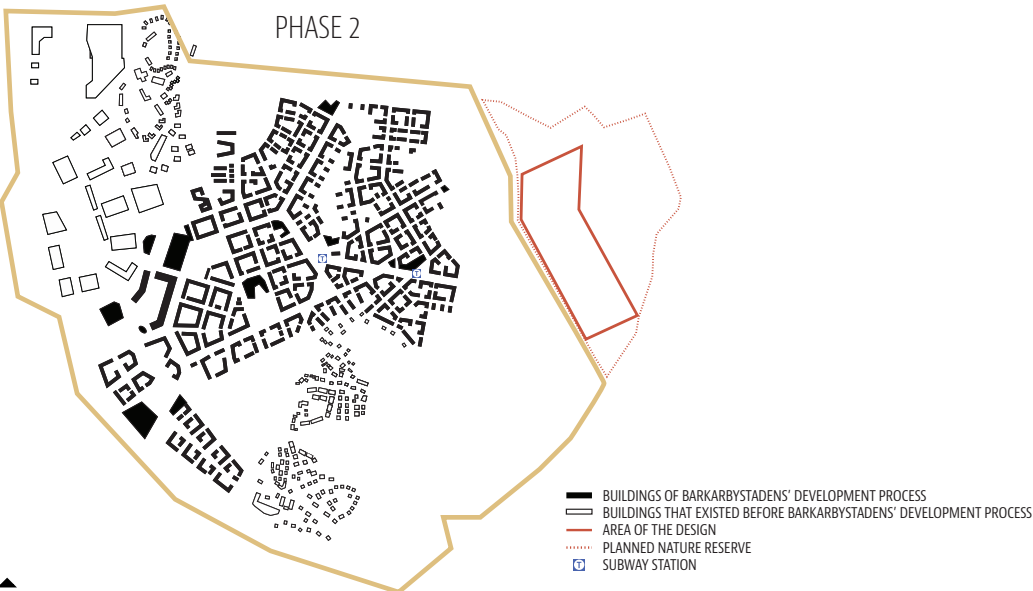
We believe that designing with a time perspective in mind is sustainable designing. By doing so one can both produce a design that answers to the users' needs and create a changeable place that easily can be adapted and evolve. In creating changeable designs with the places' time perspective, the designs can promote each other and the place can become an attractive site for people during the entire development process.

Designing with the time perspective in mind has a lot of advantages, but doesn't come without some difficulties. The future is impossible to predict which creates uncertainties. Moreover, understanding the need of the users creates further difficulties.

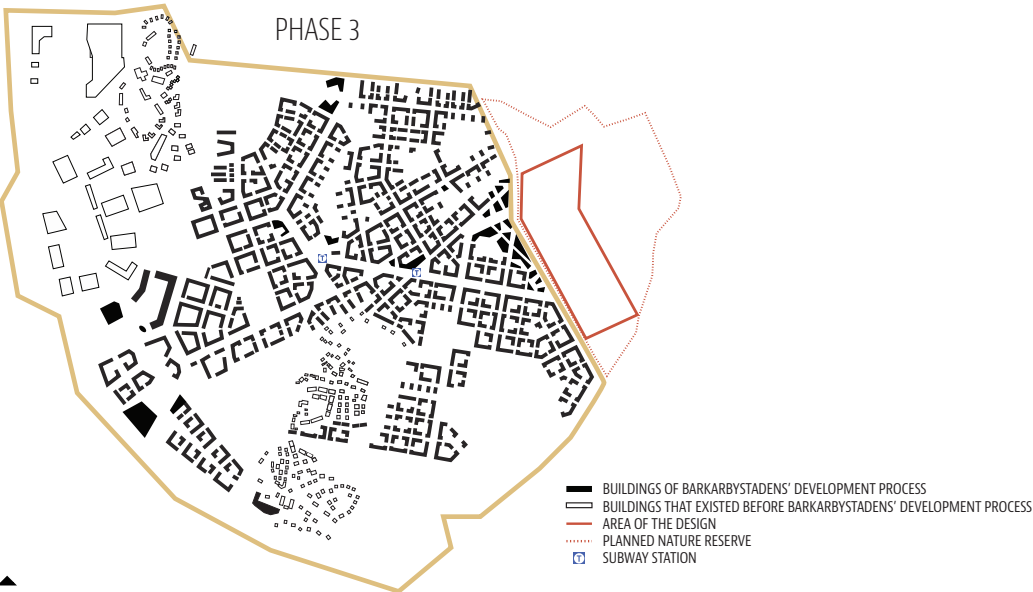
The three different phases of the design. ▶

▲ Phase 1, 2017. Barkarbystaden at its current state with buildings in the west part of the development structure plan.

▲ Phase 2, 2024. Barkarbystaden is growing towards east. The Stockholm subway is extended to Barkarbystaden with two new stations in the area.

▲ Phase 3, 2039. The development of Barkarbystaden is now complete.

1

INNEHÅLL

INTRODUKTION	15
bakgrund	18
syfte frågeställningar avgränsning	20
metod	24

4

5

KONCEPT	41
---------	----

GESTALTNINGENS OLIKA AKTER	45
2017, akt 1 2024, akt 2 2039, akt 3	46

2

3

FÖRSTUDIE

29

RIKTLINJER FÖR
GESTALTNINGEN

37

tidsdimensionens roll
i en hållbar gestaltning

30

planerarens & arkitektens
barkarby

34

6

7

8

GESTALTNING AV
AKTER

47

DISKUSSION

77

REFERENSER

83

2017, akt 1

49

2024, akt 2

59

2039, akt 3

67

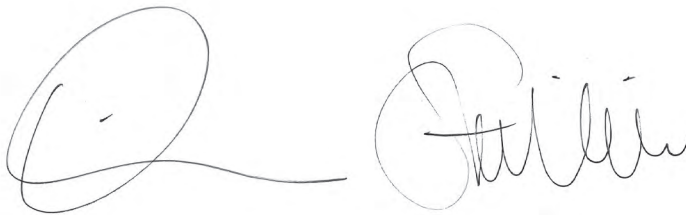
INTRODUKTION

Under åren på landskapsarkitektutbildningen har vi ofta tilldelats en färdig plats och situation som vi ska gestalta för. Skissande, tankekraft och skrivande landar tillslut på pappersark. Ritningen på pappersarken kändes för oss som statiska dokument, där vi gestaltar för en tidpunkt och en bestämd situation och klara förutsättningar. Vi ville undersöka ytterligare lager av gestaltning och blev båda nyfikna på hur tidsdimensionen kan användas vid formgivningen av platser.

Något som vi ofta har diskuterat under åren är hur andelen bostadsnära natur minskar i våra städer. Som det ser ut idag står många bostadsnära naturområden outnyttjade. En del av dessa områden är sådana som bara står och stampar i väntan på att exploateras eller förändras. En väntan på sin tid. Men med dagens brist på tillgängliga naturområden bör tiden vara nu, och dessa platser tycker vi borde användas och utgöra viktiga rekreationsområden för människor redan idag. Tiden ger oss en chans att etablera framtida platser, både fysiskt men också mentalt hos människor. Tankar föddes därför kring hur dessa ytor skulle kunna användas under tiden de planeras och exploateras för skapa attraktiva platser för människor och samtidigt kunna arbeta för en etablering av en framtida gestaltning.

För att undersöka detta ville vi arbeta med en plats som ska genomgå en förändring och som idag står relativt outnyttjad. Valet föll på ett naturområde i Järfälla. Platsen står nu inför en omfattande förvandlingsprocess och kommer vid år 2039 utgöra ett viktigt rekreationsområde för den ännu inte färdigställda stadsdelen Barkarbystaden. Detta arbete undersöker denna plats och hur den kan komma att förändras från idag och 22 år framåt i tiden...

Two handwritten signatures in black ink. The signature on the left is a large, stylized 'C' followed by a horizontal line. The signature on the right is a more complex, cursive script.

Charlotta Lindberg & Stina Nilsson
Uppsala, den 26 Juni 2017

Bilden visar Mälardalen samt Järfälla och Stockholm.

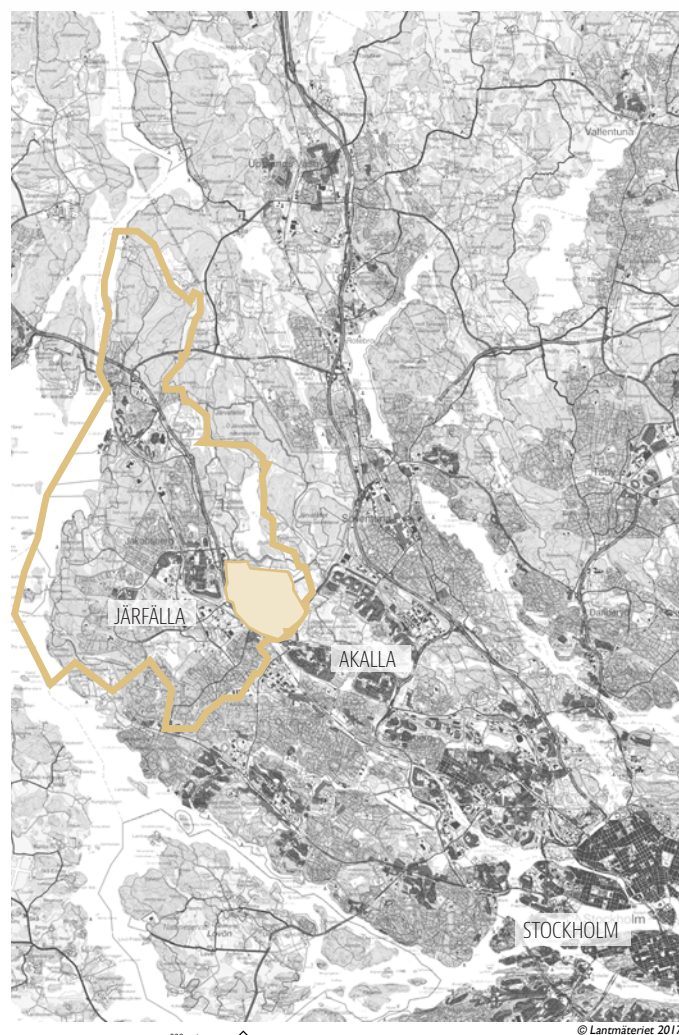
Sverigekarta där Järfälla är markerat med den gula punkten.

BAKGRUND

Mer än 80 procent av Sveriges befolkning bor i tätorter (Boverket 2007, s. 9). Den pågående urbaniseringen innebär en utmaning eftersom städerna ska hantera en starkt växande befolkning och samtidigt erbjuda bra och hållbara livsmiljöer (Stockholms läns landsting 2013, s. 3). Urbaniseringen bidrar till att grönområden minskar när städerna och tätorterna expanderar, vilket i sin tur resulterar i att bostadsnära natur tas i anspråk. Boverket (2007) beskriver att natur som är väl integrerad i stadens övriga strukturer, som har hög kvalitet och är tillgänglig bidrar till en hållbar tillväxt och ökad välfärd (Boverket 2007, s. 10).

Stadsutvecklingsprojekt: Barkarbystaden

Barkarby är en del av kommundelen Barkarby-Skälby som ligger i Järfälla kommun, ungefär 15 kilometer nordväst om centrala Stockholm (Wikipedia 2017a). I samband med avtal om utbyggnad av tunnelbana från Akalla till Barkarby togs planer fram för det nya stadsutvecklingsområdet Barkarbystaden. Planerna tillåter en blandad stadsdel med totalt 38 000 invånare och omkring 18 000 bostäder (Järfälla kommun 2016a). En del av den framtida Barkarbystaden är belägen på Svea flygfäls före detta flotttiljningsområde vid nedlagda Stockholm-Barkarby flygplats (Wikipedia 2017a).

Järfälla kommun, här inringat i gult, och centrala Stockholm. Området för Barkarbystadens strukturplan är markerat med det ifyllda gula fältet.

1000 meter

© Järfälla Kommun 2017

Strukturplan för Barkarbystaden från *Program för Barkarbystaden*. Bilden illustrerar hur den nya stadens struktur förhåller sig till angränsande naturmark och bebyggelse.

SYFTE

Syftet med detta examensarbete är att undersöka föränderlig gestaltning. Vi vill uppnå en gestaltning som kan anpassas och etableras jäms med en byggprocess, ändras i takt med omgivningen och som svarar på såväl dagens som framtidens behov ur sociala, estetiska och ekologiska aspekter.

FRÅGESTÄLLNINGAR

Vilka aspekter är viktiga att ta hänsyn till för en hållbar gestaltning av ett bostadsnära naturområde, som är direkt påverkat av en omfattande utbyggnadsprocess sträckt över lång tid, för att kunna etablera platsen hos användarna under denna tidsperiod?

Hur kan dessa appliceras på en gestaltning av mötet mellan framtida Barkarbystaden och Norra Igelbäckens naturreservat?

AVGRÄNSNING

Gestaltningens arbetsområde ligger inom det framtida Norra Igelbäckens naturreservat i Järfälla kommun. Gestaltningen fokuserar på zonen där naturreservatet och staden möts, väster om Igelbäcken och öster om gränsen för bebyggelsen i framtida Barkarbystaden. Detta område är cirka 10 hektar stort. Det resterande naturreservatet har beaktats vid gestaltningen men inte formgivits.

Tematiskt är arbetet avgränsat till sociala, estetiska och ekologiska aspekter. Förändringar över tid undersöks genom tre förslag vid olika av konstruerade tidpunkter: 2017, 2024 och 2039. Vi gör antagandet att Barkarbystadens utveckling kommer att realiseras i linje med kommunens strukturplaner, och ser detta som en förutsättning i arbetet.

Användare syftar i arbetet till de människor som brukar platsen, invånare i Barkarbystaden eller omkringliggande bostäder, samt övriga besökande. Begreppet syftar även till områdets djurliv som vi genom en gestaltning eftersträvar att bibehålla och förstärka.

Gestaltungsförslaget presenteras på en programnivå med inslag av högre detaljeringsgrad.

Den planerade avgränsningen för Norra Igelbäckens naturreservat, streckat i orange, i relation till gestaltungsarbetets avgränsning markerat med heldragen linje.

© Järfälla Kommun 2017

© Järfälla Kommun 2017

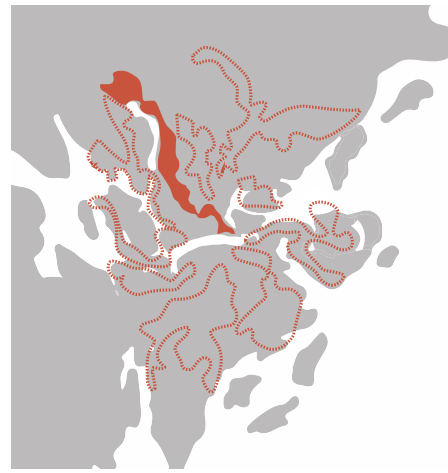
Plankartan visar arbetsområdets avgränsning, markerat i orange. Gestaltungsarbetet är koncentrerat till ytan mellan bebyggelsen och Igelbäcken.

Stockholms gröna kilar

Genom Stockholm sträcker sig tio gröna kilar som fungerar som gröna korridorer, naturområden som tillåter ekologisk spridning för både växt- och djurliv (RUFs 2017). Utöver de biologiska funktionerna som kilarna har är de även välbesökta rekreationsområden. En av kilarna är Järvakilen. Den sträcker sig från Sigtuna i norr genom Järfälla kommun och till centrala Stockholm i söder (Järfälla kommun 2016b, s. 56). När Barkarbystaden är färdigställd kommer stora delar av Järvakilen att vara bebyggd, vilket resulterar i ett dramatiskt avsmalnande av dess nuvarande yta (Ekologigruppen 2017, ss. 6-7).

Om Järvakilens funktion som rekreationsområde ska bevaras behöver kvarvarande natur vara av hög kvalitet, och det krävs även att kilens funktion som grönyta är effektiv ur ekosystemtjänstsynpunkt (Ekologigruppen 2017, ss. 6-7).

Även sociala aspekter, som är knutna till naturen, påverkas då grönområden minskar. Dessa grönområden, däribland Järvakilen, kommer att behöva möta många olika intressen och behov samtidigt som de utsätts för högt slitage (Ekologigruppen 2017, s. 34). För att säkerställa en sammanhållen struktur och funktion hos Järvakilen som grön korridor beslöt Järfälla kommun år 2015 att upprätta ett nytt naturreservat, *Norra Igelbäckens naturreservat* (Ekologigruppen 2017, s. 5). Norra Igelbäckens naturreservat kommer att vara beläget intill redan existerande Hansta och Västra Järvafältets naturreservat, samt Igelbäckens kulturreservat (Järfälla kommun 2016a).

© Friluftsliv.nu 2012

Illustrationen visar Järvakilen, i orange, dess utbredning i Stockholmsregionen och i relation till Stockholms resterande nio gröna kilar.

© Lantmäteriet 2017

Bilden visar södra delen av Järvakilen. Notera området där Barkarbystaden ska byggas ut, markerat i vitt.

© Ekologigruppen 2017

Illustrationen visar en sammanhållande kontra fragmenterad struktur av Järvakilen. Genom att skapa det nya naturreservatet kan en sammanhållen struktur säkras.

Mötet mellan stad och natur

Det nya reservatområdet, Norra Igelbäckens naturreservat, kommer att gränsa direkt mot bebyggelsen i framtida Barkarbystaden och genom detta skapas en zon där staden möter den fria naturen (Ekologigruppen 2017, s. 4).

I denna gränsszon planerar Järfälla kommun (2016) för ett rekreationsområde med varierande funktioner och nära koppling till naturen. I Järfälla kommuns plandokument benämns denna plats som *Kajen mot det gröna* (Järfälla kommun 2016).

Naturreservatet Norra Igelbäckens utveckling

Utbyggnaden av Barkarbystaden sker i etapper och de första invånarna flyttade in 2014 (Järfälla kommun 2014b). Detta innebär en pågående ökning av invånarantalet fram till 2039, och en förändring av gränsen där stadens bebyggelse möter naturen och Norra Igelbäckens naturreservat. Området kommer gradvis att förvandlas från ett lugnt och sparsamt använt naturområde till en exploaterad plats med mycket ljud, liv och rörelse.

Platsen utgörs idag av ett storskaligt landskapsrum med öppna gräsmarker och vidsträckta utblickar. Det finns inslag av åkerholmar, skogsklädda höjder och träd längs Igelbäckens dalgång. Platsen ligger i direkt anslutning till Västra Järvafältets naturreservat, varifrån de flesta användarna av platsen ansluter. De föreningar som finns i närområdet bidrar även de med aktivitet till platsen. Vad som särskiljer det framtida naturreservatet från omkringliggande naturområden är platsens öppna karaktär och lämningar av den militära verksamheten som funnits på platsen. Under utbyggnadsprocessen fortsätter exploateringen av bostäder samt en förlängning av tunnelbanans blå linje från Akalla med två nya stationer; en i de östra delarna i närheten till det framtida naturreservatet. Dessa stationer beräknas stå färdiga år 2024¹, och bidrar sannolikt till ett ökat användande av naturen. I samband med det förlängda tunnelbanenätet och förstärkta kommunikationsmöjligheter till platsen skapas även förutsättningar för ett regionalt intresse.

När Barkarbystaden är färdigbyggd år 2039 har totalt 38 000 invånare flyttat in i den nya stadsdelen. Det innebär en ökning med 30 000 invånare i hela kommunen (Järfälla kommun 2014, s. 6). Hela Barkarbystaden kommer att ta 250 hektar landyta i anspråk, vilket motsvarar hela Östermalm tillsammans med en stor del av bostadsområdet Gärdet i Stockholm (Ekologigruppen 2017, s. 37). Det planerade naturreservatet är omkring 45 hektar stort.

Norra Igelbäcken kommer att förändras från att år 2017 bestå av ett sparsamt använt naturområde, till att bli direkt påverkat av Barkarbystadens utbyggnad och till slut bli en plats med stark stadsanknytning vid år 2039. Det starkt ökade antalet människor i den intilliggande stadsdelen kommer att medföra ett klart högre användande av platsen än idag. Detta innebär i sin tur att olika behov och intressen ska samordnas på en och samma yta, samt ett ökat slitage av platsen.

© Järfälla Kommun 2017

Plankarta som visar gränserna för det framtida naturreservatet, i orange streckad linje, i relation till framtida Barkarbystaden.

© Järfälla Kommun 2017

Zoomad karta över naturreservatets planerade avgränsning.

Barkarbystadens utbyggnad

Utbyggnationen av Barkarbystaden är indelad i fyra olika etapper (Järfälla kommun 2007, s. 7). Byggprojektet påbörjades i väst, i anslutning till Barkarby Handelsplats för att sedan fortsätta österut mot Akalla. Byggnationen av den första etappen håller på att avslutas i dagsläget och övriga etapper är i planeringsstadiet (Järfälla kommun 2016).

© Järfälla Kommun 2017

METOD

Vi undersökte mötet mellan Barkarbystaden och Norra Igelbäckens naturreservat genom tre gestaltningar vid olika tidpunkter under byggprocessen: år 2017, år 2024 och år 2039, som vi valde att benämnas akt 1, akt 2, och akt 3.

- Akt 1, 2017, då utbyggnaden just har startat,
- Akt 2, 2024, då tunnelbanan är utbyggd med två nya stationer och byggprocessen är halvvägs,
- Akt 3, 2039, när hela Barkarbystaden är färdigbyggd.

Arbetet inleddes med platsbesök, skissande och ytterligare experimentella metoder. Framtida akters inventering- och analysarbete baserades främst på föregående akts gestaltningsförslag. Som komplement till detta gjorde vi litteraturstudier, kart- och dokumentstudier och pratade med sakkunniga. Vi summerade detta i riktlinjer som applicerades på de tre akternas gestaltningar ihop med deras inventering, analys och program.

Vårt arbetssätt

Vi har genomfört arbetet tillsammans och har fattat alla beslut gemensamt. Ambitionen var att arbeta ihop alla arbetsdagar. När detta inte har varit möjligt jobbade vi på varsitt håll med arbetsuppgifter enligt överenskommelser. Vi hade avstämningar med varandra kontinuerligt för att tydliggöra vad som har producerats och belysa vad som skulle behöva vidareutvecklas. En tydlig och rak kommunikation mellan varandra och kontinuerlig dialog har varit viktigt för att driva arbetet framåt och säkerställa att vi arbetade mot samma mål, och att vi delade samma vision för arbetet.

Skissande

Skissandet har genomsyrat hela arbetsprocessen eftersom det är ett snabbt sätt att generera och förklara idéer. Genom skissande lärde vi känna och undersökte platsen och de frågor vi arbetade med. Redan i ett tidigt skede användes skissande som verktyg att formulera idéer och undersöka problem kopplade till inventering och analys av platsens förutsättningar och karaktär. Vidare skissade vi i modell för att undersöka hur upplevelsen av platsen kommer att förändras i framtiden, samt för att undersöka parametrar av gestaltningen i olika skalor.

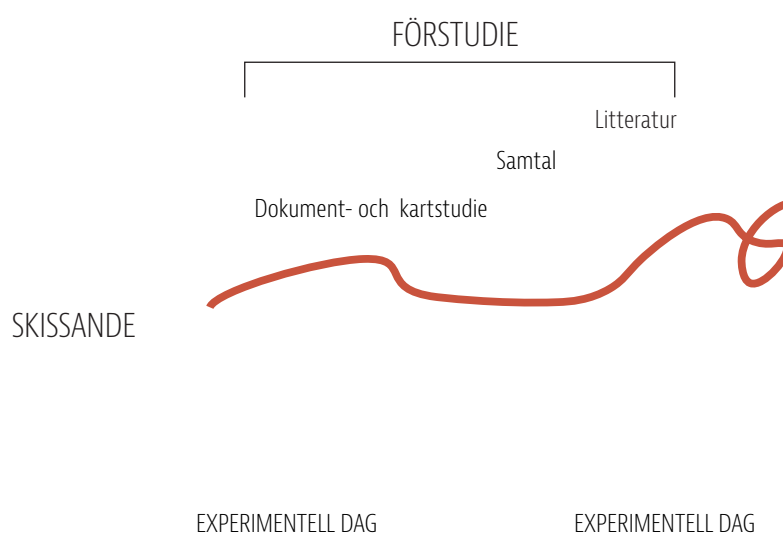
Dokument och kartor

Dokument och kartmaterial som vi studerade innefattade *Översiktsplan för Järfälla kommun - nu till 2030* antagen 2014, *Program för Barkarbystaden* antagen 2016 samt Järfälla kommuns kartverktyg *Järfällakartan*. Ur kartor hämtade vi information om platsen i dagsläget. Dokumenten bidrog främst till att skapa en förståelse för

platsens tänkta utveckling parallellt med Barkarbystaden, ur Järfälla kommuns perspektiv. Studien bidrog således till att ge en realistisk bild och förståelse för hur platsen för gestaltningen kan komma att se ut i framtiden, då den baserades på de planer som är framtagna av kommunen. Därmed agerade studien som grund till inventering- och analysarbete av de två framtida akterna, och framförallt av akt 3, där vi har antagit att Barkarbystaden är utbyggd enligt strukturplanen. Vi gjorde även en sökning på Google för att få en helhetsbild över Järfälla kommun och Barkarbystaden. Sökord som användes var *Barkarbystaden*, *Barkarby*, *Järfälla kommun*, *Igelbäcken*, *Järvakilen*.

Samtal

Som komplement till dokument- och kartstudien samt inventering- och analysarbetet av platsen genomfördes samtal med sakkunniga. Detta för att fördjupa och skapa ytterligare förståelse för Barkarbystaden och Norra Igelbäckens naturreservats framtida utveckling ur Järfälla kommuns perspektiv. Samtalen gav oss möjlighet att

ställa frågor om aspekter som inte fanns i dokument och på så vis reda ut oklarheter. Vi använde oss av en semistrukturerad intervjumetod, som enligt Kihlgren (2014), utgår från frågeområden istället för från exakta frågor. Detta ger ett friare och mer naturligt samtal då respondenten får möjlighet att påverka diskussionen, och intervjuaren kan anpassa följdfrågor baserade på respondentens svar (Kihlgren 2014).

De sakkunniga som intervjuades var:

- Katarina Ekestubbe, kommunekolog i Järfälla kommun, som är väl insatt i ekologiska funktioner och biologiska värden i området idag samt hur naturreservatet är tänkt att fungera i framtiden. Intervjun ägde rum den 23 februari 2017 vid den norra entrén till det framtida naturreservatet. Under en timma rörde vi oss längs kantzonen till den framtida Barkarbystaden och vad som planeras att bli Norra Igelbäckens naturreservat. Samtidigt ställde vi de frågor vi hade förberett.

- Elenor Lennartsson, planarkitekt på Järfälla kommun, som arbetar med utvecklingen av Barkarbystaden och är kunnig om hur byggprocessen för stadsdelen kommer att se ut. Intervjun gjordes över telefon den 27 mars 2017 och varade i en timma.

Litteratur

Som del i förstudien studerade vi litteratur och referensprojekt som berör tidsdimensionens roll vid gestaltning, för att skapa en god kunskapsgrund inom ämnet. Genom att studera projekt i varierande skala, samt såväl nationell och internationell litteratur fick vi ökad förståelse för hur landskapsarkitekter kan arbeta för att etablera en plats och vilka fördelar det har. Studien gav oss en fördjupad kunskap om hur gestaltning över tiden kan ta sig uttryck teoretiskt men också i praktiken.

Figuren visar de olika akternas gestaltningsprocess. Formgivningen inleddes med en gestaltning av akt 3 som fick ligga till grund för utformningen av akt 1 och 2. Det fortsatta arbetet med framtagandet av de olika akternas förutsättningar och gestaltning skedde sedan parallellt med varandra tills förslagen svarade på arbetets syfte och frågeställning. En utförligare förklaring av denna process finns på nästa uppslag. Skissandet genomförde samtliga delmoment.

Inventering

Tre platsbesök utfördes för att skapa en fysisk förståelse för platsens förutsättningar och befintliga karaktär inför vidare gestaltungsarbete. Besöken ägde rum den 30 januari, 23 februari och 3 maj 2017. Vi utförde samtliga besök under förmiddagar. Det första besöket var en blåsig dag med växlande molnighet och varade i cirka två timmar. Då studerade och dokumenterade vi platsen i skisser och foton.

Det andra besöket var en solig och blåsig dag och skedde i samband med ett våra möten med sakkunnig i projektet. Besöket varade i cirka en timma. Vi varvade inventering till fots och med bil runt om i området.

Det tredje besöket gjordes en solig och varm dag och varade i cirka två timmar. Då dokumenterade vi platsen i foton och skisser, och i relation till vår pågående gestaltning.

Utöver dessa platsbesök, som låg till grund för vår inventering av platsen i akt 1, 2017, baserades framtida akters inventering- och analysarbete på föregående akts gestaltungsförslag. Detta gjordes i form av workshops och med resultat från samtal, dokument- och kartstudier som grund.

Analys

För att analysera platsen under respektive akt utfördes en SWOT-analys. Med denna metod kunde vi utföra en rumslig analys av platsen där både materiella och immateriella faktorer och element kunde analyseras. Då metoden är utvecklad för att analysera interna och externa framtidsscenarion var detta en passande analysmetod för vårt arbete som har tidsdimensionen i fokus. Vi valde att applicera SWOT-analysen på problematiseringen som uppstår vid mötet mellan stad och natur för att kunna få en tydligare bild av den problemrymd som omfattar gestaltningens arbetsområde. Analysen för akt 1 baserades främst av inventering i samband med platsbesök medan akt 2 och 3 baseras på antaganden ur *Översiktsplan för Järfälla kommun - nu till 2030* och *Program för Barkarbystaden*, samt på inventering av platsen.

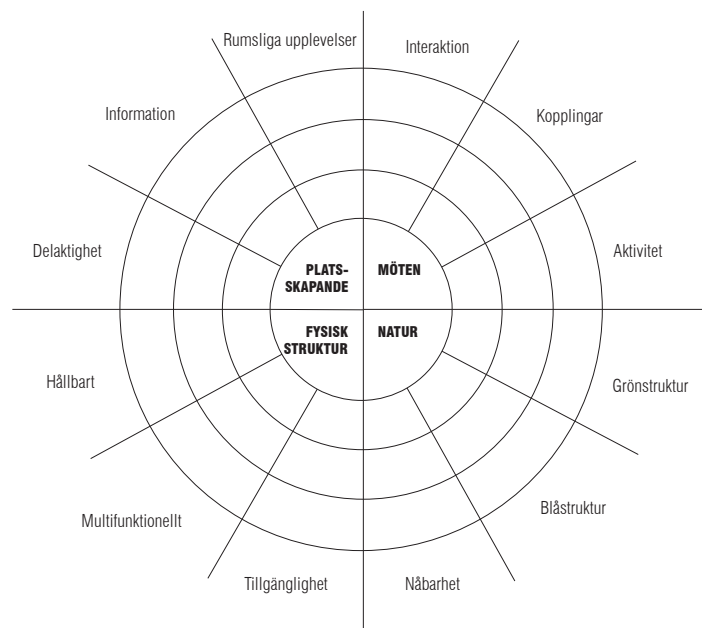
SWOT är en förkortning av styrkor (strengths), svagheter (weaknesses), möjligheter (opportunities) och hot (threats). Metoden har sina rötter i företagsekonomi och används också som landskapsanalys. Genom metoden analyseras interna egenskaper; styrkor och svagheter, och externa faktorer som eventuellt kan påverka platsen; möjligheter och hot (Castilla & Hay 2006). Vi valde att använda denna analysmetod för att få ytterligare förståelse av platsens uppbyggnad och struktur. SWOT-analysen gav en tydlig bild av vilka styrkor och svagheter som platsen erbjuder, såsom ekologiska funktioner och värden kopplade till platsens karaktär. Vidare kunde vi se vilka möjligheter och hot som finns inom arbetsområdet.

Upprättande av riktlinjer och program

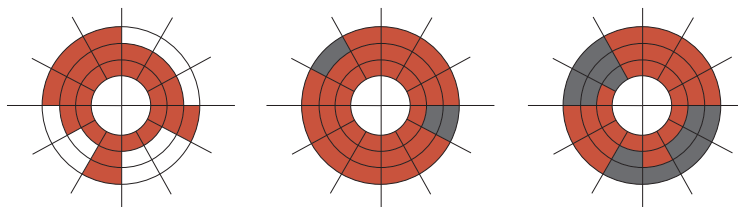
Riktlinjer skapades för att underlätta en gestaltning, som tydligt har platsens utveckling över tid i fokus tillsammans med användarnas behov under denna förändringsprocess. Riktlinjerna är baserade på förstudien samt inventering- och analysarbetet av platsen.

De framtagna riktlinjerna skulle fungera vägledande för hela arbetets gestaltungsprocess - det vill säga för de tre akterna tillsammans. Samtliga riktlinjer skulle uppfyllas någon gång under de tre akterna. Varje akts program baserades således på riktlinjerna i relation till den enskilda aktens förutsättningar. Vi presenterade arbetets riktlinjer i fyra övergripande teman med tre tillhörande underkategorier.

För att tydligt illustrera vilka kategorier som appliceras under vilka akter presenteras riktlinjerna och programmen i ett rosdiagram. Rosdiagrammet för var akt är uppbyggt i tre nivåer för att illustrera en gradering av åtgärden inom varje kategori (se sida 37-39).

Riktlinjer för gestaltningen presenterat i ett rosdiagram. Detta är ett resultat från förstudien samt inventering och analys. I diagrammet visas en gradering av gestaltungsåtgärden inom varje kategori.

Samtliga riktlinjer uppfylls sedan varefter de olika akternas gestaltungsförslag realiserar. Detta illustreras i grått.

Gestaltning

För att skapa en flexibel plats som följer varierade förutsättningar under olika stadier i Barkarbystadens utvecklingsprocess valde vi att gestalta vid tre olika tidpunkter som vi kallade för akter:

- Akt 1, 2017, då utbyggnaden just har startat,
- Akt 2, 2024, då tunnelbanan är utbyggd med två nya stationer och byggprocessen är halvvägs,
- Akt 3, 2039, när hela Barkarbystaden är färdigbyggd.

Vi utförde gestaltungsarbetet till stor del med pennor, format för hand för att snabbt generera och bearbeta idéer. För att ta gestaltningen vidare från idéfas till färdigt förslag ritade vi skisserna digitalt. Program som användes var SketchUp, AutoCAD, Illustrator, Photoshop och Lightroom.

Experimentell dag

En dag i veckan avsattes helt åt olika kreativa övningar där vi fritt provade idéer och vände ut och in på gestaltungsproblemet. Genom att tidskissa, bygga modell, göra kollage och använda post-it lappar till idégenerering utvecklades både konceptet och den fysiska formen på platsen.

De experimentella dagarna innefattade en arbetssession som betonar problemlösning, vikten av praktisk övning samt kräver och stärker deltagarnas involvering och engagemang. För oss gav dessa dagar effektiva och nyttiga diskussioner där vi behövde argumentera för våra idéer och skapa en gemensam målbild.

Dagen och övningarna som ingick leddes av den som var ansvarig för veckans experimentella dag, vilket vi var varannan gång. Temat bestämdes gemensamt dagen eller dagarna innan och styrdes av var vi befann oss i arbetsprocessen och vilka problem vi upplevde behov av att lösa just då. Dagen inleddes med en eller två uppvärmningsövningar för att komma in i ett kreativt tänkande. Det kunde exempelvis vara att på två minuter hitta så många användningsområden som möjligt av ett gem, eller improvisations- och teaterövningar. Sedan gick dagen vidare med övningar enligt det förutbestämda temat. Under förmiddagarna skapade vi idéer och under eftermiddagarna bearbetade vi dem genom diskussion och reflektion. Den av oss som ledde arbetet för dagen var även ansvarig för att sammanfatta den i slutet av dagen.

Vi använde dessa experimentella dagar som ett verktyg för att angripa problem kopplade till själva gestaltungsarbetet: formulering av riktlinjer, koncept- och programformulering samt för analys och inventering av gestaltungsens olika akter. Nedan följer exempel på övningar som utfördes:

Timskisser

Snabba tidskisser utfördes under hela arbetsprocessen. I ett tidigt skede började vi skissa på gestaltungsförslag i olika skalor. Här ville vi ha ett öppet sinne och eftersträva skisser som var resultat av vår intuition, som inte påverkades av arbetets olika undersökningar och upptäckande av nya fakta. Vi skissade under intervaller på 10 minuter.

Ett exempel på tema för tidskissövningarna var olika klassiska Disneyfilmer. Var och en fick dra en lapp som representerade en film, som sedan fick utgöra koncept för skissen. Skisserna gav oss idéer kring lösningar men också funderingar kring vad som behövde undersökas vidare. Det var under denna kreativa dag som vi fick de första idéerna till gestaltungsens koncept.

Post-it lappar

Flera av övningarna gick ut på att på kort tid generera idéer kopplade till särskilda frågeställningar. Genom att först formulera huvudfrågor kopplade till särskilda teman använde vi sedan post it-lappar till att skriva ned associationer till dessa samt idéer på hur lösningar kunde se ut. Under fem minuter skrev var och en i tystnad ned tankar relaterade till en specifik fråga. Sedan visade vi upp våra lappar för varandra och hade en gemensam diskussion. Denna övning användes bland annat till att undersöka tidsaspektens roll i en hållbar gestaltung, kartlägga olika användares behov av platsen under utbyggnadsprocessen samt till formulering av gestaltungsens riktlinjer.

Modellbygge

För att få en övergripande bild över platsen och tredimensionellt undersöka hur platsens olika volymer fungerar i relation till varandra ägnades en dag åt att bygga med trolldag. Under dagen genomförde vi olika skisser med degen som verktyg där vi skapade olika scenarion för hur platsen kan komma att se ut och upplevas i framtiden.

Gestaltungsprocessen

Då arbetet fokuserar på hur platsen kommer att förändras med tiden har det varit viktigt att arbeta med tidsaspekten under hela arbetsprocessen. Genom att tidigt bestämma tidpunkter för platsens tre akter och hur dessa påverkar varandra satte vi ramarna för gestaltungsarbetet. Inventering, analys och program för respektive akt formulerades därför parallellt med varandra.

Vi påbörjade gestaltungsarbetet för platsen vid akt 3, år 2039, då den nya stadsdelen beräknas vara färdigställd. Detta låg sedan till grund för gestaltungsförslagen av akt 1 och akt 2. Vi utvärderade de tre förslagen för att se hur de påverkade varandra. Inventering och analys för akt 2 och 3 baserades på den föregående aktens gestaltungsförslag. Förslagen omgestaltades många gånger tills vi hade ett slutligt förslag för varje akt, som uppfyllde både arbetets riktlinjer, syfte och frågeställning.

Genom att utföra gestaltungsprocessen enligt denna modell fick vi en förståelse för vilka olika behov som kommer att finnas på platsen under de tre akterna, vilka platser och gestaltungsselement som är viktigast att etablera och i vilken ordning.

FÖRSTUDIE

A landscape photograph featuring a wire fence in the foreground, a grassy field, and a line of trees under a blue sky with clouds. The word 'FÖRSTUDIE' is overlaid in large white letters.

TIDSASPEKTENS ROLL I EN HÅLLBAR GESTALTNING

Följande studie behandlar gestaltning med tidsaspekten som verktyg samt användarnas roll vid platsetablering.

Planera och tillåta förändring av en plats

Marichela Sepe, professor i stadsplanering, skriver i boken *Planning and Place in the City* från 2013 att förändring måste tillåtas på en plats för att den ska kunna anpassas till förändrade förutsättningar och utvecklas på ett hållbart och långsiktigt sätt. Utveckling och förändring av en plats är resultat av olika tagna beslut. Människors påverkan, relationer, erfarenheter och händelser påverkar platsen i relation till tid (Sepe 2013, ss. 20-22). Genom att inte låsa en plats till en fysisk utformning och istället göra den tidsmässigt flexibel, gällande sin användning, skapas goda förutsättningar för en välanvänd plats som kan fyllas med spontana aktiviteter (Kärholm 2004, s. 277).

Att skapa en föränderlig plats

Flexibel stadsplanering innebär att offentliga miljöer är anpassningsbara till demografiska förändringar på lång sikt utan att en hel omgestaltning är nödvändig (Andersson & Gustavsson 2008, s. 27). Inom landskapsarkitektur kan föränderlighet definieras av de tre aspekterna dynamik, interaktivitet och flexibilitet (Andersson & Gustavsson 2008, s. 26). Dynamik innebär en förändring över tid som sker utan mänsklig påverkan, exempelvis dygnsvariation, årstidsväxling och klimatförändringar. Både interaktivitet och flexibilitet syftar till sociala parametrar; interaktivitet innebär människors interaktion med varandra och sin miljö medan flexibilitet avser själva platsen och hur människor väljer att strukturera rumslighet och funktioner (Andersson & Gustavsson 2008, s. 27). Arkitekten Sou Fujimoto (2008) använder begreppet interaktivitet då han beskriver att arkitektur har som uppgift att skapa variationer av upplevelser och distanser. Enligt Fujimoto påvisar distanser graden av interaktion mellan människor och objekt. Genom att nyttja distanser i gestaltning och skapa denna typ av gradering kan platser och miljöer berikas då detta skapar förutsättningar för olika upplevelser. På så sätt har interaktiv arkitektur även sociala värden (Fujimoto 2008, s. 32).

Enligt dessa definitioner är *interaktivitet* mer kopplat till känslor och reaktioner hos människor medan *flexibilitet* är ett mer neutralt begrepp.

Platser under en större förändringsprocess

Äldre planeringsteorier kritiserar, av bland andra etnologen och landskapsforskaren Katarina Saltzman (2009), för att lägga för stort fokus på platsen innan och efter en förändring och på så sätt exkludera perioden däremellan. Platser mitt i en förändringsprocess är då både tomma på innehåll och mening (ss. 12-13). Enligt Saltzman kan användandet av denna typ av platser bidra till att berika och ge förutsättningar för socialt umgänge genom mötesplatser som inte tidigare funnits. Negativa upplevelser kring en stökig byggarbetsplats eller ett rörigt område kan minska eller åtminstone förändras genom att skapa nya blickfång i omgivningen som kan distrahera besökaren och rikta uppmärksamheten bort från negativa intryck (Saltzman 2009, s. 36).

Direktkontakt med byggprocessen - referensprojekt Göteborg

Göteborgs stad tog i samband med sitt kommande 400-årsjubileum 2021 fram riktlinjer för att utnyttja ombyggnationer i staden till något positivt (Göteborgs stad 2017). Genom projektet Byggplatsen som arena vill Göteborgs stad använda dessa platser till positiva händelser och uttryck samt få dem att fylla en ny funktion i staden under byggperioden. Målet med projektet är att dessa platser i staden utvecklas till plattformar för att engagera göteborgare, besökare och näringsliv i utvecklingen av staden (Göteborgs stad 2014).

I projektet formulerades tre stadier som denna typ av platser genomgår och viktiga åtgärder att ta till vid respektive stadium:

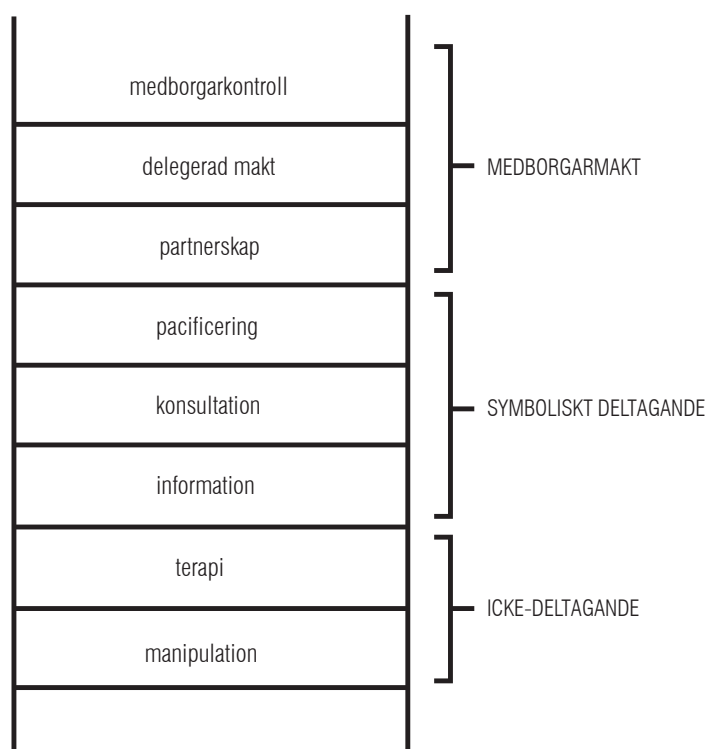
1. Före byggnation - dialog och information
2. Under byggnation - ge en så positiv upplevelse som möjligt
3. Efter byggnation - visa upp resultatet samt de fördelar och möjligheter som uppstått

Göteborgs stad uttrycker en vilja att locka människor till dessa platser genom att erbjuda något annorlunda, samt få människor att upptäcka förändringen som skett med platsen och vilket utbud som finns i området. Det ska kännas att platsen utvecklas till något positivt, att den har stark potential för framtiden och att det visas upp på ett spännande sätt. Samtliga åtgärder ska bidra till en starkare etablering av platserna nu och inför framtiden (Göteborgs stad 2014).

Användarnas roll vid förändring av en plats

I *Planeringens grunder* från 2003 skriver Jan Nyström att planering ska ske och genomföras tillsammans med människor, inte å deras vägnar. Detta på grund av att verkligheten är komplex och endast ett förhållningssätt därför inte är tillräckligt (s. 83). Professor i sociologi Aaron Passell (2013) menar att idag diskuteras en ny typ av stadsbyggnadsideal. I denna inkluderas även mänskliga rörelser och flöden för att beskriva en plats. Enligt Passell är det viktigt att ta hänsyn till hur och varför platser förändras med tiden för att kunna se helheten och därmed skapa en god plats. Detta brukar kallas för "placemaking" eller platsskapande. Inom stadsbyggnad syftar platsskapande åtgärder till att skapa en individuell åtgärd för en specifik plats, i syfte att göra denna plats mer attraktiv eller skapa ett flöde av människor till platsen. Detta är viktigt för etablering av nya områden (Passell 2013, s. 106).

Enligt Langhorst och Németh (2013) är förändring en konstant process, oavsett om den upplevs konkret eller inte. Som människor präglas vi även historiskt av vad andra före oss har skapat och hur de har levt. I ett vidare perspektiv är alltings existens ett tillfälligt inslag som kommer och går genom olika tidsepoker (Langhorst & Németh 2013, ss. 146-149). Sepe (2013) menar att hur platser utvecklas kan kopplas till människors upplevelser eller minnen från förr (ss. 20-22). Platsen i sig kan såklart förändras med nya byggnader och användningsområden, men minnet och den perceptiva upplevelsen av platsen är något som består hos människan. Genom att låta medborgare delta i skapandet av platser skapas minnen av och perceptiva kopplingar till platsen hos användarna (Sepe 2013, ss. 20-22).

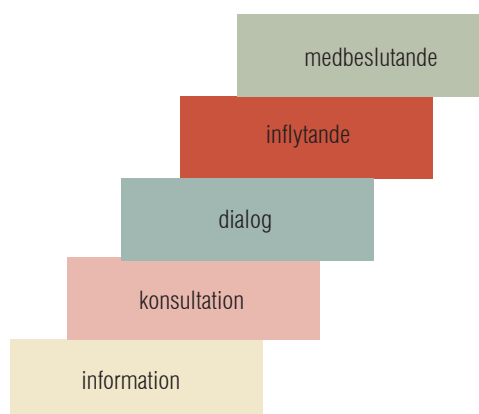
Arsteins steg

Vid beskrivning av hur medborgardeltagande ser ut, och i vilken utsträckning det används i planering, används ofta olika modeller. En vanligt förekommande modell i Sverige är SKL:s *delaktighetstrappa*, uppbyggd i fem steg, som i sin tur är inspirerad av *Arnsteins deltagandesteg* (Stenberg 2013, s. 36). Planeringsforskaren Sherry Arnstein (1969) formulerade denna steg i en artikel som behandlade olika sorters medborgardeltagande och avsaknandet av detta i stadsplanering.

Stegen fungerar som ett stöd i Arnsteins kritiska analys och är uppbyggd i tre huvudsegment som är fördelade på åtta stegpinnar (Stenberg 2013, s. 37). De två nedersta stegpinnarna klassas som *icke-deltagande: manipulation* och *terapi*. Dessa beskrivs som fall där medborgare involveras i aktiviteter som syftar till att påverka deras uppfattning eller rikta uppmärksamheten bort från grundproblemen (Stenberg 2013, s. 37).

De tre mellersta pinnarna i stegen kallas för *symboliskt deltagande: information, konsultation* och *pacificering*. Dessa ger enligt Arnstein medborgare möjlighet till visst inflytande, men utan att de med högre makt sedan bryr sig om deras synpunkter (Stenberg 2013, s. 37).

Först vid den sjätte stegpinnen hamnar man på det som enligt Arnstein är verkligt deltagande, det segment hon benämner *medborgarmakt: partnerskap, delegerad makt* och tillsist *medborgarkontroll*. Här får medborgarna ett direkt formellt inflytande över olika beslutsfattanden. Detta exempelvis genom att bilda eller ingå i egna styrelser med särskilda befogenheter. Högst upp i stegen har medborgarna nära full kontroll samt egen budget över exempelvis lokala utvecklingsprogram eller offentliga

Illustrationer av Arnsteins deltagandesteg, till vänster, som är förlagan till SKL:s delaktighetstrappa, till höger.

serviceverksamheter (Stenberg 2013, s. 37).

Visa rum och väcka lust för lokala initiativ

I Sverige är folk ofta införstådda i vilka rättigheter och handlingsfriheter en har som medborgare, friheter som garanteras av våra offentliga rum (Zimm 2016, s. 11). Vi har alla tillträde till stadens gator och torg, de publika rummen. Trots att vi är införstådda i dessa rumsliga friheter tas sällan egna initiativ av invånarna i de offentliga rummen (Zimm 2016, s. 11).

Ali Madanipour, professor i stadsplanering, beskriver i sin bok *Whose Public Place* från 2010 att detta delvis är ett resultat av att invånare känner att stadens rum är för programmerade och statiska och att det som kan ta plats i dessa rum är styrt av myndigheter och företag. Madanipour menar att effekten av privatiseringen av våra offentliga rum under 1980-talet har skapat kontrollerade platser som i sin tur innebär exkluderande stadsrum som endast kan nyttjas av människor med särskilda befogenheter. På så sätt har bilden av våra offentliga rum som en förlängning av vår demokratiska frihet förändrats (Madanipour 2010, s. 3).

Om man vill ta det offentliga rummet i anspråk idag krävs det ofta att man som privatperson behöver ansöka om tillstånd. För att allmänheten ska kunna genomföra sina idéer och initiativ krävs därför kunskap, kunskap som de flesta inte har. Genom denna process blir det myndigheterna själva som avgör vad som får försiggå i stadens offentliga rum. Detta menar forskaren och omvärldsanalytikern Malin Zimm i skriften *Tillfällig arkitektur ger plats för kultur* där hon beskriver hur det har blivit svårare att få tillträde till mark i dagens städer (2016, ss. 11-12, 31). Vidare skriver hon att invånarna ofta har en förväntan att myndigheter och offentliga förvaltningar är de som ska bidra med initiativ och förändring av våra offentliga rum, en passivisering som bland annat är ett resultat av en stark stat (Zimm 2016, s. 31).

Människors samvaro är inte direkt beroende av arkitektur och konstnärliga inslag. Dessa kan dock utgöra viktiga element som sammanför och bjuder in medborgare och fungerar som en påminnelse och uppmaning om platserns förutsättningar till liv, vilket uppmuntrar till lokala initiativ i våra offentliga rum. Exempelvis kan en tillfälligt arkitektonisk struktur locka besökare och aktivera en tidigare sparsamt använd plats. Detta skapar i sin tur ett minne och känsla av att på denna plats kan vad som helst hända (Zimm 2016, s. 6). Alltså kan arkitektur bidra till att skapa en atmosfär som uppmuntrar till och väcker lusten för lokala initiativ och deltagande.

Tillfällig arkitektur och multifunktionella platser

Food trucks, pop up-butiker, stadsodling och loppmarknader är exempel på tillfälliga aktiviteter som har gemensamt att de oftast är bottom-up initiativ, initiativ tagna av användarna. Bishop och Williams (2013, s. 5) argumenterar för ett mer frekvent användande av tillfällig arkitektur. De menar att genom en mer

systematisk användning manifesteras en mer dynamisk och anpassningsbar stadsplanering. Om tillfälliga lösningar av denna typ används mer blir staden mer mottaglig för att möta nya behov och önskemål hos sina invånare. Dessa tillfälliga aktiviteter kostar heller inte stora summor pengar vilket är en förutsättning för deras funktion (Bishop & Williams 2013, s. 5). Nyström skriver att en plats kan ha olika funktion och upplevas på olika sätt beroende på tiden på dygnet. Därmed kan även funktioner betraktas som tillfälliga. Under dagtid kanske en plats fungerar som lekmiljö för barn medan samma plats under senare timmar på dygnet är en sovplats för den hemlöse (Nyström 2003, s. 250).

VIKTIGA ASPEKTER ATT TA HÄNSYN TILL

- Planera för en föränderlig plats redan i tidigt skede
- Utnyttja dynamik, interaktion och flexibilitet i skapandet av föränderliga platser
- Skapa förutsättningar för användarna att engagera sig och aktivt vara med i utvecklingen av platsen så den kan förankras känslomässigt
- Utnyttja byggprocessen till att skapa spännande, annorlunda aktiviteter och en intresseväckande plats
- Tillfälliga aktiviteter samt multifunktionella platser och element är viktiga beståndsdelar i en flexibel gestaltning
- Arkitektur kan skapa en atmosfär som uppmuntrar och inspirerar till lokala initiativ och deltagande i skapandet av våra offentliga rum

PLANERARENS OCH ARKITEKTENS BARKARBY

Följande dokument och kartstudie behandlar Järfällas vision för kommunens utveckling och för Barkarbystaden.

Järfällas framtida utveckling

Platsen som ska gestaltas kommer att påverkas av Barkarbystadens utformning. I *Översiktsplan för Järfälla kommun - nu till 2030* antagen 2014, samt *Program för Barkarbystaden* från 2016 redovisas framtidsvisioner för hela kommunen och för Barkarbystaden.

Kommunens olika delar ska vid år 2030 växa ihop och bilda en sammanhållen regional stadskärna. Stora delar av Järfälla, inklusive Barkarbystaden, ska då vara av tydlig stadskaraktär (Järfälla kommun 2014a, s. 22). Järfälla räknar med att växa med 30 000 invånare till år 2030 (Järfälla kommun 2014a, s. 6). För att uppnå en hållbar stadsutveckling har kommunen formulerat ett huvudmål för översiktsplanen. Målet innefattar en strävan efter balans mellan sociala, ekonomiska och ekologiska kvaliteter samt att dessa samordnas i en rumslig helhet genom den bebyggda miljön (Järfälla Kommun 2014a, s. 13).

Antalet människor i Barkarbystaden kommer att öka markant i och med bildandet av den nya stadsdelen. Detta kommer i sin tur att öka mängden intressen och behov som ska samordnas inom ett begränsat område (Järfälla kommun 2014a, s. 18). För att skapa förutsättningar för god livskvalitet för Järfällas invånare förespråkar kommunen att ge rum för en social mångfald. Ytterligare vikt läggs på att kommunen bör utvecklas på så sätt att de ekosystemtjänster som finns på platsen idag bibehålls (Järfälla kommun 2014a, s. 12). Vidare framgår i översiktsplanen att de kvaliteter som uppskattas mest av de boende i Järfälla idag främst är närheten till vatten och grönska (Järfälla kommun 2014a, s. 14).

Med utvecklingsprojektet Barkarbystaden ser kommunen en utmaning i att på kort tid bygga nya bostäder och samtidigt skapa kvalitativa boendemiljöer (Järfälla kommun 2014a, s. 52). Järfälla kommun beskriver därför ett mål att *”skapa miljöer som attraherar både dagens och framtidens invånare och verksamheter”* (Järfälla kommun 2014a, s. 15). Enligt översiktsplanen är en attraktiv boendemiljö ett område som kan erbjuda mötesplatser, handel, service,

nöjen, folkliv, kultur, idrott samt närhet till grönska och vatten. Dessa faktorer är slutsatser som Järfälla kommun har dragit av studien *Värdering av stadskvaliteter i Stockholmsregionen* (2011).

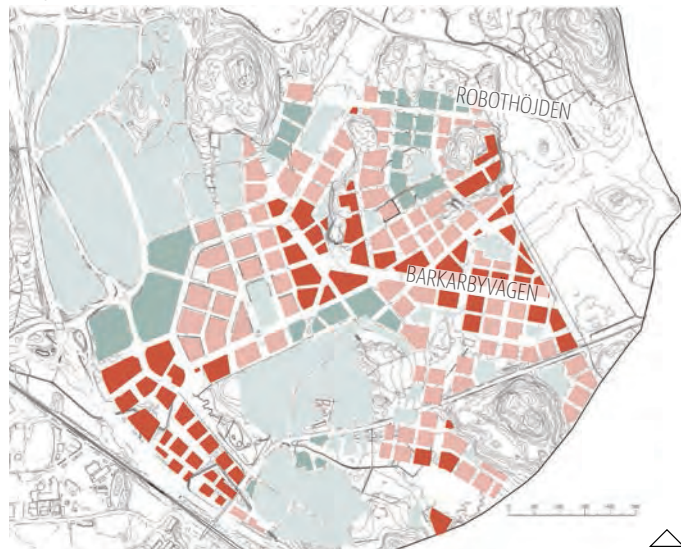
I samtalet med en planarkitekt på Järfälla kommun framgick att Barkarbystaden troligtvis kommer att vara färdigställd år 2039¹, och inte 2030 som det står i *Program för Barkarbystaden*.

Järfällas vision för Barkarbystaden

I Program för Barkarbystaden benämns mötet mellan Barkarbystaden och Norra Igelbäckens naturreservat som *Kajen mot det gröna*. Kajen fungerar i Barkarbystaden som en gågata som möter den gröna omgivningen runt Igelbäcken, likt en kaj som möter havet (Järfälla 2016b, s. 33). Gågatan ska enligt programmet utgöra en publik kant och mötesplats som är väl integrerad i det omkringliggande landskapsrummet (Järfälla kommun 2016b, s. 46). Detta möte mellan natur och stad kommer att ha en stor roll i den nya stadsdelen som grönområde för rekreation och friluftsliv. Vidare ska det även upplevas som en naturlig länk till Akalla sydost om Barkarbystaden (Järfälla kommun 2016b, s. 24). I *Programmet för Barkarbystaden* skriver kommunen att de ska arbeta för att bevara de befintliga naturvärden som är kopplade till platsen idag. Grönstrukturen längs med Igelbäcken ska behålla sin ekologiska status och Järvakilen ska i framtiden behålla sin biologiska funktion (Järfälla kommun 2016b, s. 54). För att göra detta bör grönytor skapas med hög kvalitet, till exempel genom att etablera inhemska örter på dagens magra gräsmarker². Vid *kajen mot det gröna* möter det öppna landskapet en front av höga byggnader som skapar en tydlig urban kant (Järfälla kommun 2016b, s. 46). Byggnaderna längs med kajstråket har publika funktioner i bottenvåningen.

Programmet uppmuntrar till olika transportsätt, såväl inom som från och till Barkarbystaden. Målsättningen är att prioritera fotgängare, cyklister och kollektivtrafik (Järfälla kommun 2016b, s. 14-16). Barkarbyvägen, som möter kajens södra del, fungerar som huvudgata och binder ihop stadsdelen med resterande Järfälla och beräknas ha ett högt flöde (Järfälla kommun 2016b, s.18). Kajen mot det gröna planeras för enbart gång- och cykeltrafik med undantag för utryckningsfordon (Järfälla kommun 2016b, s. 27).

Järfälla kommun planerar för att tidigt i processen etablera särskilda strukturer och platser, bland annat Robothöjden, Barkarbyvägen och torget vid Barkarby tunnelbanestation¹. Utbyggnationen av tunnelbanenätet kommer att vara mest märkbart vid de framtida tunnelbanestationerna, där bygget kommer att vara synligt ovan mark¹.

© lärfälla Kommun 2017

- Densitet 4 Stads kvarter, 6 våningar, inslag av enstaka högre och lägre byggnader
 Densitet 3 Stads kvarter, 3-4 våningar
 Densitet 2 Stads kvarter, inslag av radhus och lägre bostadshus på 3-4 våningar
 Densitet 1 Fristående, låga volymer

© lärfälla Kommun 2017

- Huvudgata
 Primära lokalgator
 Gågator
 Lokalgator

VIKTIGA ASPEKTER I KOMMUNENS PLANER

- Kommunen ska växa och samtidigt behålla sina kvaliteter, såsom vatten- och grönelement
- Långsiktiga perspektiv uppmuntras, kommunen vill ”skapa miljöer som attraherar både dagens och framtidens invånare och verksamheter” (Järfälla kommun 2014a, s. 15)
- Kommunen kommer att gå från utspridd bebyggelse till tät i framtiden
- Attraktiva närmiljöer för Järfällas invånare eftersträvas
- Järfälla kommun understryker vikten av mötet mellan stad och natur som ett område för rekreation och friluftsliv, och vill arbeta för att bevara de befintliga naturvärden kopplade till platsen idag
- Landningsbanan utgör en viktig struktur då den knyter an till platsens historia och kan agera plats för varierade urbana aktiviteter
- Dagvattenhanteringen är en viktig fråga i den framtida stadsdelen

¹ Elenor Lennartsson, Planarkitekt, telefonsamtal den 27 mars 2017.

²Katarina Ekstubbe, Kommunekolog, samtal den 23 februari 2017.

RIKTLINJER för gestaltningen

Följande riktlinjer är baserade på förstudien samt inventering och analys av platsen (se avsnittet Riktlinjer, sida 26). Riktlinjerna ligger till grund för gestaltningens samtliga tidpunkter under byggprocessen och syftar till att arbeta med långsiktiga perspektiv. Riktlinjerna är formulerade under fyra teman; platsskapande, fysisk struktur, möten och natur.

PLATSSKAPANDE

Temat syftar till skapandet av en plats med tydlig karaktär, stark interaktion mellan plats och användare där användarna tillåts vara engagerade i skapandet av platsen (Passell 2013, s. 106). Detta bidrar till ett ökat flöde av människor och aktivitet till platsen och skapar förutsättningar för att etablera platsen känslomässigt hos människor.

Rumsliga upplevelser

Kantzonen är en definierad plats med tydlig karaktär och identitet som speglar dess omgivning. Detta bidrar till att platsen blir tydlig och intressant för användarna av området.

Information

Medborgarna är välinformerade om utbyggnaden av Barkarbystaden genom hela byggprocessen. Tydlig och lättillgänglig information skapar möjligheter för engagemang. Detta ger en förståelse och medvetenhet för platsens utveckling genom hela byggprocessen vilket underlättar en platsförändring (Göteborgs stad 2014).

Delaktighet

Användarna är involverade i skapandet av platsen genom aktiviteter som uppmuntrar delaktighet. På så sätt är dessa del av platsens utvecklingsprocess och känslomässiga band till platsen kan skapas. Detta bidrar i sin tur till en förankring och etablering av platsen hos användarna (Passell 2013, s. 106).

FYSISK STRUKTUR

Detta tema behandlar de fysiska element och strukturer som finns på platsen, som i sin tur påverkar hur platsen upplevs, ser ut och vad som kan göras där. Då många olika aktiviteter ska samordnas i en rumslig helhet bör platsens fysiska struktur anpassas till ett högt slitage.

Tillgänglighet

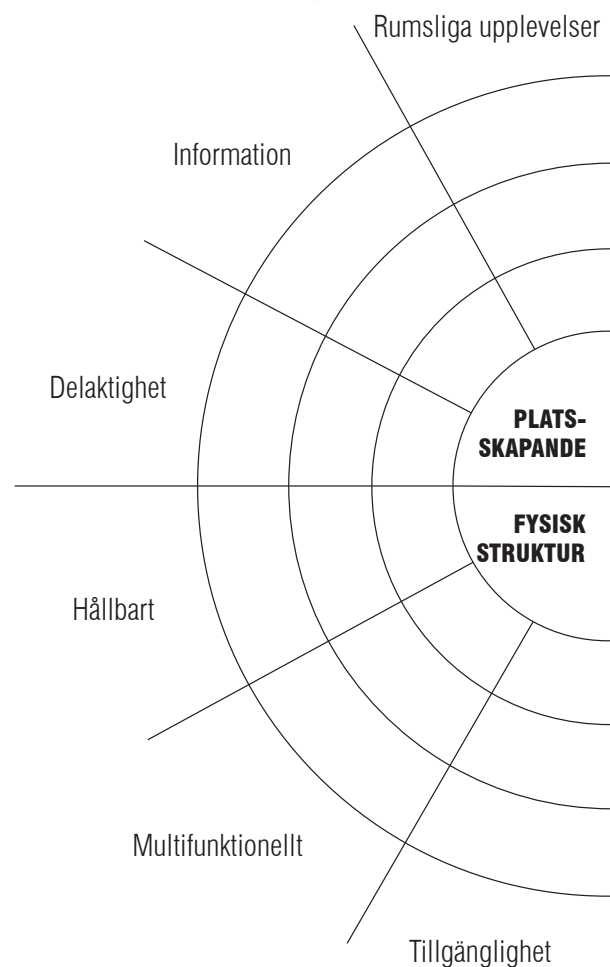
Platsen är tillgänglig till fots, på cykel eller med annat färdmedel. På så sätt kan eventuella fysiska barriärer överkommas och en tillgänglig plats kan skapas.

Multifunktionellt

Olika funktioner på platsen uppmuntras. Detta svarar till användarnas olika behov då det skapar förutsättningar för olika typer av användning av platsen (Bishop & Williams 2013, s. 5).

Hållbart

Den fysiska strukturen på platsen är flexibel med robusta material som kan återanvändas vid en eventuell omgestaltning av platsen. Detta ger en hållbar gestaltning då den med lätthet kan förändras och vara dynamisk (Andersson & Gustavsson 2008, ss. 26-27).

MÖTEN

Detta tema behandlar hur människor kan interagera med varandra på platsen men även hur individen kan möta och använda platsen.

Interaktion

Platsens utformning uppmuntrar till interaktion mellan människor men också den enskilde individens användande av platsen. Detta leder till att användarna lär känna varandra och kan utnyttja platsens olika kvaliteter (Gehl 2001, s. 17).

Kopplingar

Gestaltningen överbryggar eventuella mentala barriärer då platsen upplevs som trygg och de olika funktionerna är tydliga. Detta bidrar till att platsen utgör en självklar del av människors vardagsliv (Lynch 1960, s. 47).

Aktivitet

Platsen erbjuder varierade och tillfälliga aktiviteter och flera olika målpunkter. På så sätt kan användarnas olika behov bemötas (Gehl 2010, s. 161).

NATUR

Temat behandlar säkerställandet och stärkandet av platsens blå-gröna värden och syftar till tillgänglig natur av god kvalitet (Boverket 2007, s. 9).

Grönstruktur

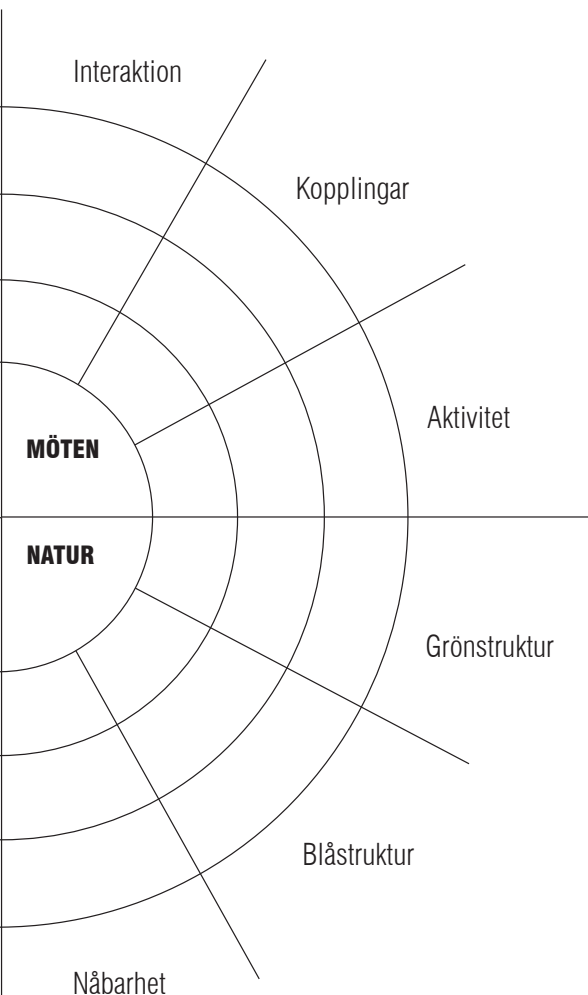
Grönstruktur på och kring platsen prioriteras högt och håller hög kvalitet. Genom detta bibehålls och stärks den biologiska mångfalden och andra ekosystemtjänster på platsen och på regional nivå hos Järvakilen (Ekologigruppen 2017, s. 5). Begreppet syftar till de sammanlagda grönområdena i städer och tätorter.

Blåstruktur

Blåstruktur på platsen håller god kvalitet. Hantering av dagvatten från Barkarbystaden och upptagandet av den kulverterade delen av Igelbäcken prioriteras högt. Detta säkrar blåstrukturens ekologiska status och samband (Ekologigruppen 2017, ss. 48-49). Begreppet innefattar vattendrag i form av sjöar, bäckar och grundvatten, såväl öppet som kulverterat.

Näbarhet

Grön- och blåstrukturen är väl integrerad i platsens formgivning och lätt att nå för alla användare. Området erbjuder en öppen och attraktiv dagvattenhantering samt nära kontakt med Igelbäcken. Detta bidrar till ökad tillgänglighet och användning av platsens grön- och blåstruktur (Boverket 2007, s. 16).

Rosdiagram som visar riktlinjernas fyra huvudteman med tillhörande underkategorier.

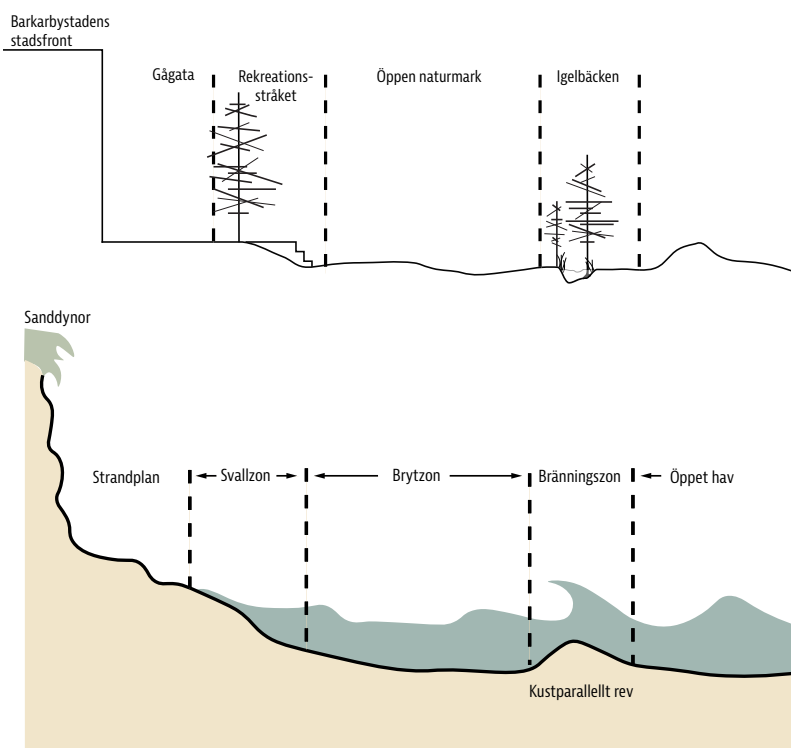

KONCEPT

Vi inspirerades av det ständigt föränderliga havet och de naturliga processerna som uppstår när det öppna havet möter stranden. När havets vågor närmar sig stranden ändrar de karaktär. Vågorna bromsas upp av havsbotten och våglängden blir kortare och högre tills vågorna bryter ut och fortsätter sin resa mot strandlinjen. Vågorna fortsätter upp på stranden, bara för att återvända till det stora blå igen. Denna rörelse lämnar spår då den förflyttar sandkorn och ändrar formen på stranden. När vattnet ska återvända till havet kan en ripström utvecklas. Detta är stora volymer vatten som samlas i kanaler på väg tillbaka, vilket skapar ett starkt flöde som driver vattnet rakt ut i det öppna havet igen (Pinet, Paul R 2009, ss. 388-392). Redan tidigt i arbetet upplevde vi mötet mellan stad och natur på platsen som en strandlinje som interagerar med det intilliggande havet. Barkarbystadens stadsfront fungerar som de livfulla och föränderliga sanddynerna längs kusten och de utbredda gräsmarkerna som det fria vattnet.

Konceptet applicerat på platsens gestaltning

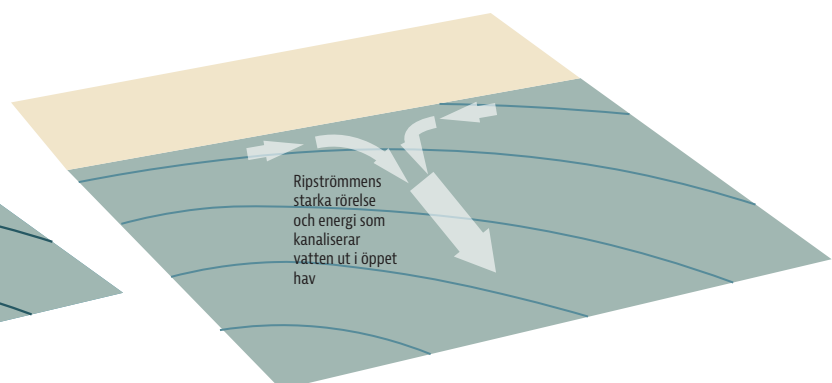
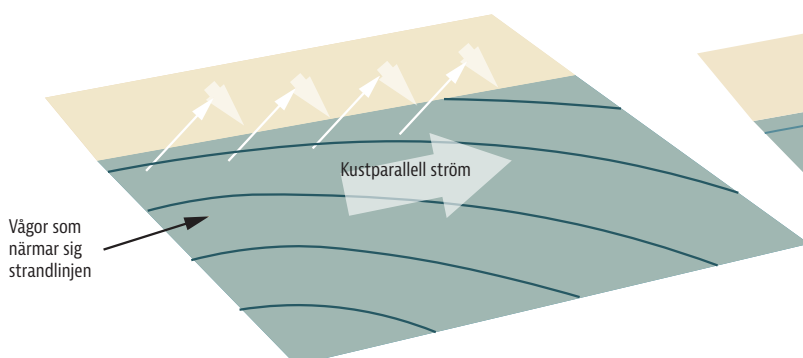
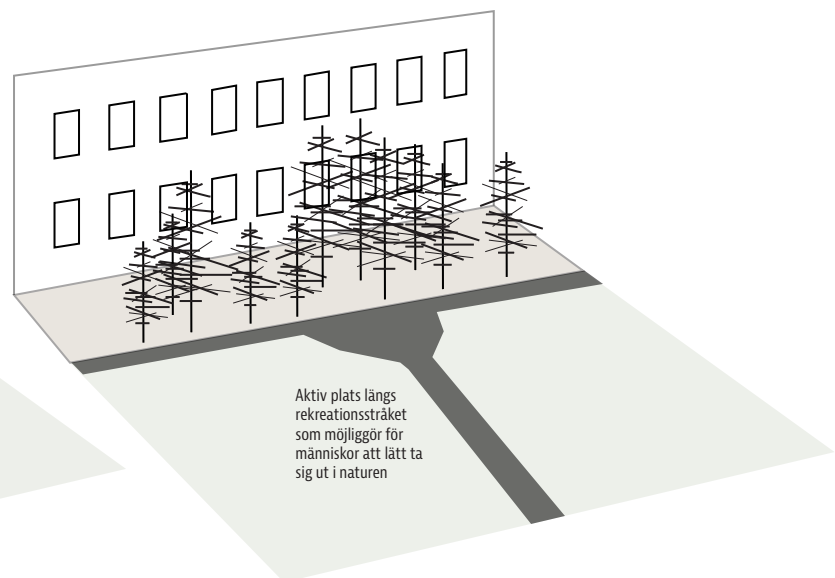
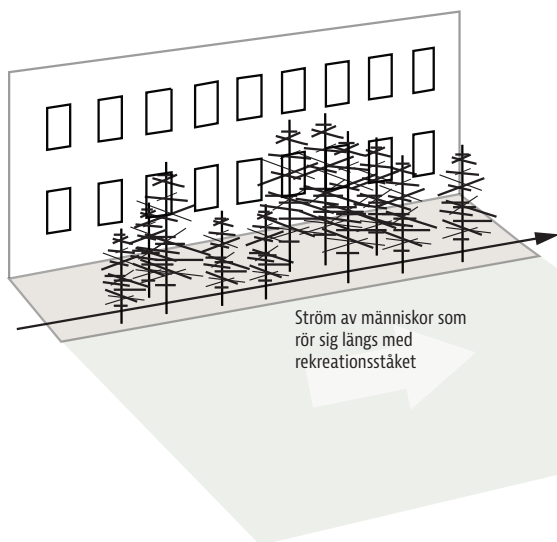
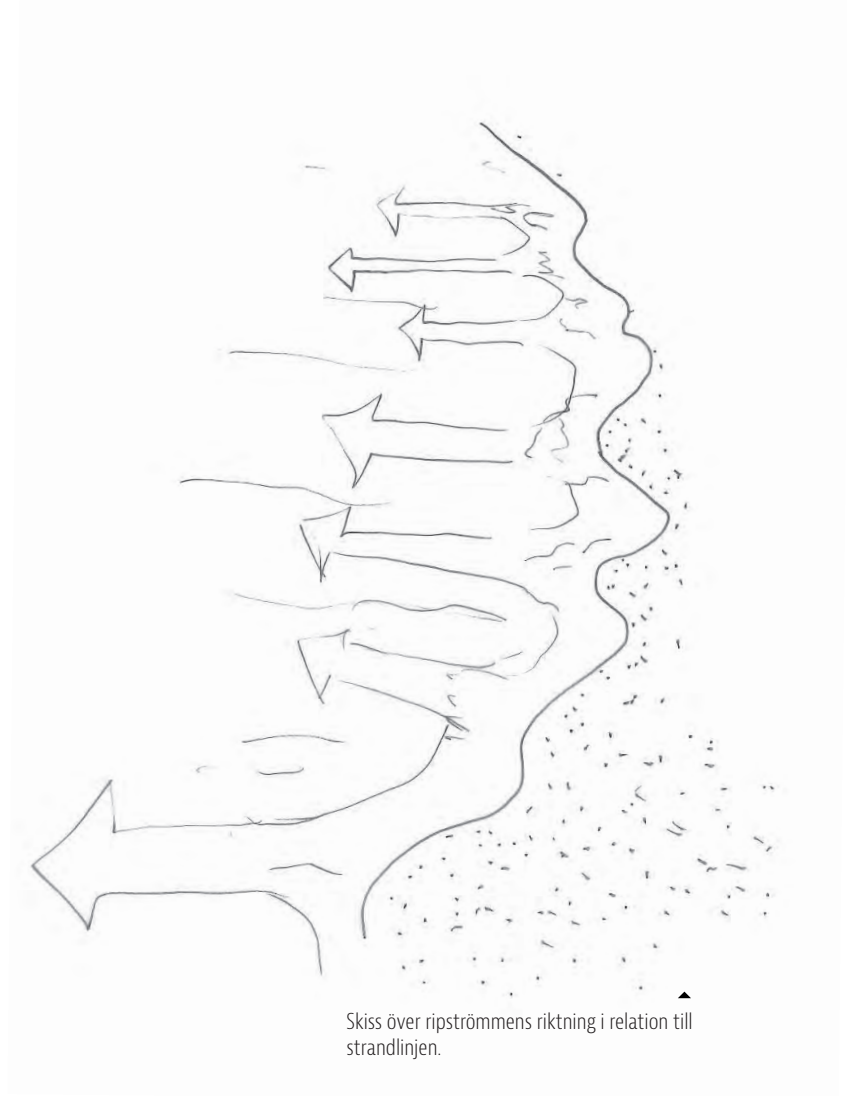
Likt mötet mellan hav och land, som definieras av olika zoner med respektive karaktär, delas gestaltungsområdet in i liknande zoner. Igelbäcken ses som en bränningszon som bryter av det lugna havet och sätter vågorna i dynamiska rörelser. *Rekreatiionsstråket*, vid mötet mellan stad och natur, är svallzonen som är i konstant förändring till följd av havets in- och utflöde. Strandlinjens kustparallella ström syns i det långsgående flödet av människor. Aktivitet och liv koncentreras till ett bestämt antal platser längs rekreatiionsstråket. Dessa platser fungerar som punkter där aktiviteter koncentreras och människor samlas samt strömmar vidare ut i det gröna, likt de punkter längs strandlinjen där ripströmmar samlas för att dras vidare ut i havet (se Gestaltungsförslaget, i bifogad pdf).

Igelbäcken fungerar i vår gestaltning som ett rev som bryter upp det öppna havet. Den öppna naturmarken representerar brytningen där vattenflödet strömmar in mot land. Vidare gestaltas kajen, rekreatiionsstråket mot det gröna, som en svallzon. Svallzonen är i konstant förändring och formas av de olika flöden som möter platsen. De höga sanddynerna markerar avslutet likt byggnaderna som bildar en urban front mot det öppna gröna havet, Norra Igelbäckens naturreservat.

När vågor möter land sker detta oftast i en sned vinkel vilket bidrar till en förflyttning av sand och vattenmassor längs strandlinjen, detta benämns som en kustparallell ström (Pinet, Paul R 2009, ss. 388-392). Strandlinjens kustparallella ström ses i gestaltningen som det långsgående flödet av människor vid rekreatiionsstråket.

Vid särskilda förhållanden kanaliseras det utströmmande vattnet i en ripström, en undervattensström som rör sig från strandlinjen och slutar bakom de brutna vågorna. Ripströmmen har stor energi och dess kraft verkar vinkelrätt mot havet från stranden. Vi inspirerades av ripströmmens förmåga att kanalisera rörelse och energi ut i det öppna havet (Pinet, Paul R 2009, ss. 388-392).

GESTALTNINGENS olika akter

Gestaltningens akter är valda med hänsyn till att undersöka de tidpunkter där platsens förutsättningar skiljer sig som mest. Detta för att tydligt kunna kartlägga platsens förändring och hur detta påverkar behov, användande och karaktär. Akternas strukturella förutsättningar är baserade på antaganden ur Järfälla kommuns plandokument samt samtal med sakkunniga som arbetar med projektet Barkarbystaden.

Akt 1: År 2017

Platsen är outnyttjad och har stor potential för naturupplevelser och rekreation i en, för regionen, ovanlig landskapstyp. Platsens lämningar av dess militära historia skapar karaktär. Vattenkontakten genom Igelbäcken har också ett högt rekreativvärde.

Akt 2: År 2024

Vid år 2024 går tunnelbanans blå linje till områdets två nya stationer. Barkarbystaden befinner sig mitt i en omfattande byggprocess som påverkar upplevelsen av platsen, vars karaktär här är starkt förändrad från 2017. Stora flöden av människor med olika behov rör sig vid platsen. Varierade upplevelsevärden finns trots den rådande byggprocessen.

Akt 3: År 2039

År 2039 är hela Barkarbystaden färdigställd och platsen är ytterligare förändrad gällande karaktär, behov och användande. Det finns här ett slutgiltigt och definitivt möte mellan stad och natur, vid vilken hög mänsklig aktivitet kommer att äga rum. Ett högt slitage kan förväntas med tanke på de 38 000 invånarna som nu bor i Barkarbystadens 140 byggda kvarter. De många olika intressen och behov som nu finns här medför att stora krav ställs på den fysiska miljön.

GESTALTNING av akter

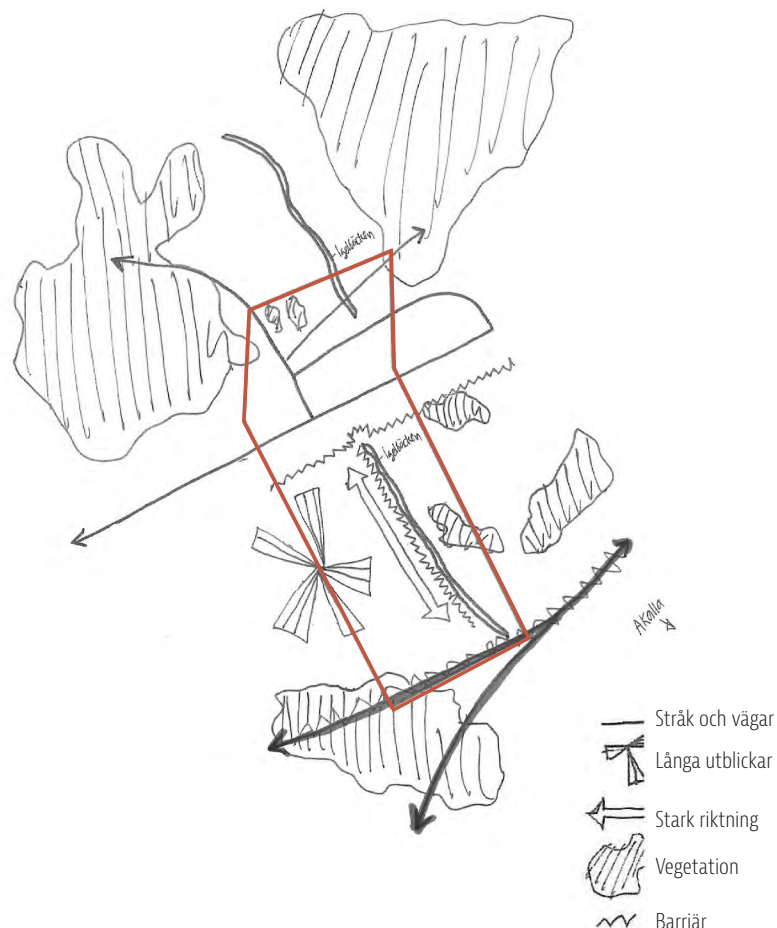
Här presenteras inventering, analys och tillhörande program för de olika akterna. Respektive gestaltning gäller från aktens startår och fram till början av nästa akt. Akternas individuella program baseras på var akts inventering, analys och på de generella riktlinjer formulerade för samtliga akters gestaltning (se sida 37-39). Gestaltungsarbetets tillvägagångssätt presenteras i avsnittet Gestaltungsprocessen (se sida 27).

2017, akt 1

INVENTERING & ANALYS

Platsen utgörs 2017 av en stor öppen gräsyta som övergår i Järvafältet. Förutom gräsmarker finns träd på höjderna och längs Igelbäcken. Områdets tidigare funktion som militärt flygfält har en stark påverkan på platsen idag, vilket den 1500 meter långa och 40 meter breda landningsbanan är ett tydligt tecken på. Landningsbanan är dock märkbar först när man står på den, och är inte synlig när man befinner sig på de omkringliggande gräsmarkerna. Platsen har en stark visuell koppling till den omkringliggande naturen samt bebyggelse i Akalla genom långa utblickar i det öppna landskapet. Utbyggnaden av Barkarbystaden är i startgroparna och har hittills satt sin prägel drygt 1000 meter väster om arbetsområdet, i anslutning till Barkarby handelsområde där IKEA tillsammans med andra stora butikskedjor är etablerade. Vidare finns angränsande bebyggelse i form av bostadsområden väster om platsen. Dessa utgörs av radhus, flerbostadshus i varierande höjder samt fristående villor.

Användningen av platsen är sparsam, och används idag främst till rekreation. De flesta stråk som finns på platsen har en anknytning till naturområdena norr och söder om platsen. Norrviksvägen som avgränsar till platsen i söder är en barriär där enda sättet att ta sig till andra sidan är genom en mindre gångtunnel. Gång- och cykelkopplingar till platsen saknas.

För att ta sig över Igelbäcken idag har allmänheten anlagt egenkonstruerade broar.

De stora träden längs Igelbäcken skapar en intressant kontrast mot det öppna landskapet. Igelbäcken och dess omkringliggande växlighet finns i blickfånget oberoende var på platsen man befinner sig.

Runt västra sidan av Igelbäcken möts man av staket med taggtråd vilket gör det svårt att ta sig fram till vattnet.

Söder om Igelbäcken löper Norrviksvägen. Intrycken från denna avtar dock snabbt när man rör sig inåt naturområdet.

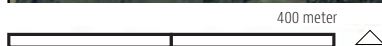
På västra sidan bäcken saknar allmänheten tillträde till både Igelbäcken och omkringliggande vegetation på grund av ett långt, sammanhängande staket.

Vid landningsbanan fortsätter en väg upp mot norr, denna är i dagsläget blockerad av jordmassor.

Väl placerad på landningsbanan slås man av dess stora skala, dock märks detta först när man beträder asfaltsytan. Väl ute på de öppna gräsmarkerna syns inte landningsbanan i landskapet.

FOTON FRÅN PLATSEN

© Järfälla Kommun 2017

Sydost om området skymtas bebyggelse i Akalla som sträcker sig över trädtopparna.

Från arbetsområdet syns hur Barkarbystaden växer fram i väst.

Norrsviksvägen i söder är en barriär i Järvakilens grönstruktur, och försvårar för användare att kunna röra sig i en nord-sydlig riktning till och från platsen.

Det enda säkra sättet för fotgängare och cyklister att korsa Norrsviksvägen och ta sig till området söderifrån är genom denna gångtunnel.

2017, akt 1

INVENTERING & ANALYS

S

STYRKOR

STYRKOR

- Området utgörs idag av ett öppet jordbrukslandskap som är ovanligt i stadsnära lägen i Stockholmsregionen.
- Platsen ger besökaren möjlighet att känna avskildhet och vistas i naturen.
- Platsen erbjuder möjlighet till vattenkontakt då Igelbäcken rinner genom hela området.
- Det finns höga biologiska värden knutna till Igelbäcken med tillhörande vegetation.
- Platsen erbjuder idag stora öppna ytor med långa siktlinjer.
- Här finner man tydliga historiska lämningar, bland annat från platsens historia som militärt övningsområde, vilket är karaktärsgivande för platsen.
- De öppna gräsmarkerna erbjuder ett rikt fågelliv som trivs bra i denna typ av miljö.
- Området rymmer plats för utrymmeskrävande aktiviteter, exempelvis på landningsbanan. Denna utgör även en öppen asfalterad yta för spontana aktiviteter utan att motortrafik utgör någon fara för användarna.

W

SVAGHETER

SVAGHETER

- Platsen är idag svårtillgänglig, med avseende på att ta sig dit, samt inom området.
- Det saknas tydliga entréer till platsen.
- Idag finns ett flertal barriärer inom området, i form av staket mellan landningsbanan och den öppna gräsmarken, samt längs västra sidan av Igelbäcken.
- Det är långa avstånd från bebyggelse och till platsen, vilket begränsar möjligheten att upptäcka den samt antalet användare.
- Platsen har en karaktär av restyta, utan några tydliga funktioner. Här finns heller inte några bekvämlighetsfunktioner som exempelvis sittytor.
- Igelbäckens kulvertering under landningsbanan bryter upp bäckens ekologiska funktion och begränsar även rekreativa upplevelsevärden i form av vattenkontakt.
- Norrviksvägen söder om platsen agerar barriär och hindrar människor att ta sig till platsen söderifrån. Denna barriär begränsar också Järvakilens ekologiska funktion.
- Bristen på tydliga användningsområden och barriärer bidrar till en svårtolkad plats.
- Avsaknaden av målpunkter i det öppna landskapet ger en monoton upplevelse.
- Det öppna landskapet och bristen på högre växtlighet gör platsen blåsig.

0

MÖJLIGHETER

MÖJLIGHETER

- Platsen ger möjligheter att skapa nära kontakt med såväl grönska och vattenelement.
- Då platsen saknar en tydlig funktion finns möjligheter att etablera olika slags aktiviteter.
- Platsens läge i Järvakilen gör det möjligt att integrera den i redan befintliga rekreationsstråk och naturområden.
- Med en omgestaltning av platsen finns möjlighet att öka ekologiska och biologiska värden. Exempelvis kan biologiska värden öka genom att etablera annan växtlighet på de öppna gräsmarkerna.
- Storleken på platsen ger möjligheten att skapa varierade upplevelsevärden och aktiviteter.
- Landningsbanan, som är en lämning från den militära verksamheten, ger förutsättningar för utrymmeskrävande aktiviteter och dess urbana struktur utgör en intressant kontrast till det omkringliggande landskapets naturkaraktär.

T

HOT

HOT

- Genom ett omgestaltande av platsen hotas de organisationer och användare som eventuellt finns på platsen idag.
- Visuellt och auditivt buller från utbyggnationen av Barkarbystaden under en lång tid kan störa platsens användning.
- Användarna av platsen kommer att öka i och med byggandet av både den nya stadsdelen och den nya tunnelbaneförbindelsen vilket resulterar i ett ökat slitage av platsen. Detta kan i sin tur även påverka platsens ekologiska och biologiska värden.
- Platsens begränsade storlek i relation till antalet användare och funktioner kan innebära att olika intressen på platsen kan störa varandra.
- Platsens avskildhet till omkringliggande bostäder samt otydliga funktioner kan resultera i att området inte besöks eller upptäcks.
- Platsens roll som både rekreationsyta och framtida naturreservat kan ge upphov till konflikter då närheten till Barkarbystadens stadselement som papperskorgar och belysning kan ha negativ påverkan på naturen och upplevelsevärden knutna till den.
- Minskande av Järvakilens yta kan ha en negativ påverkan på ekosystem och gröna samband regionalt.

2017, akt 1

PROGRAM

PLATSKAPANDE

- Invånarna ska vara informerade om vad som sker i området, detta ska göras på kreativa sätt.
- Aktiviteter ska skapas som uppmuntrar till delaktighet där invånarna själva får vara med och skapa platsen.
- Platsen ska ges en tydlig karaktär. De fysiska elementen som adderas till platsen bör rama in området samt få platsen att bindas ihop rumsligt.
- Entréer ska skapas för att rama in och markera platsen.

FYSISKA STRUKTURER

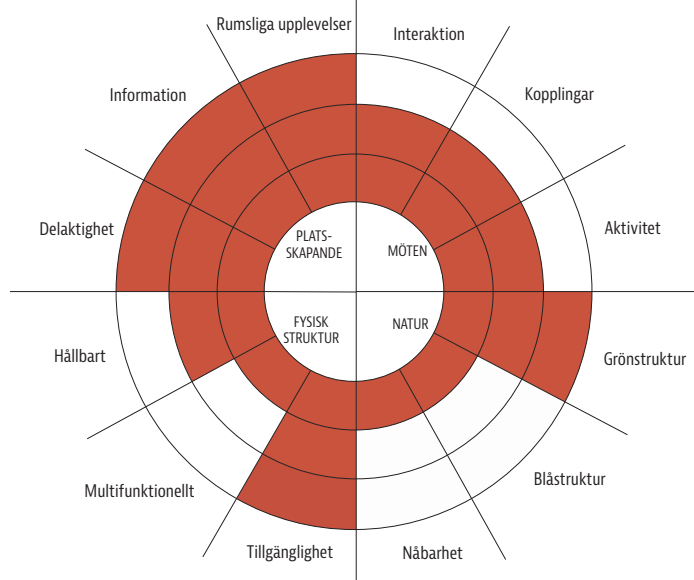
- De element som skapas ska vara av hållbara material som kan fortsätta att användas i den framtida gestaltningen av platsen. Den fysiska strukturen ska även ha den framtida gestaltningen av platsen i åtanke.
- Området ska kopplas ihop med omgivningen genom att skapa en struktur som gör det möjligt för folk att ta sig till platsen. Ur analysen ser vi att den viktigaste kopplingen att framhäva är den i nordsydlig riktning.

MÖTEN

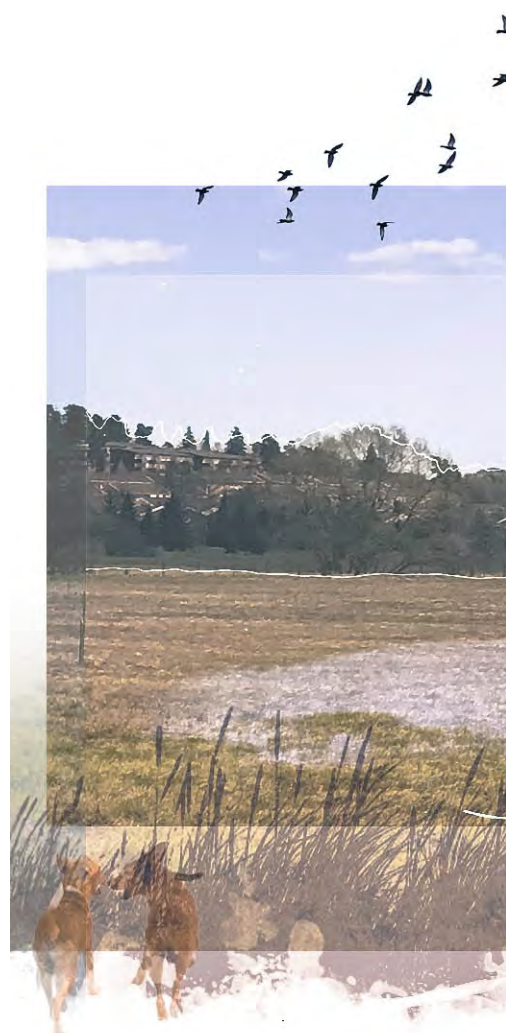
- Utforma olika slags aktiviteter och element.
- Skapa intresseväckande målpunkter.

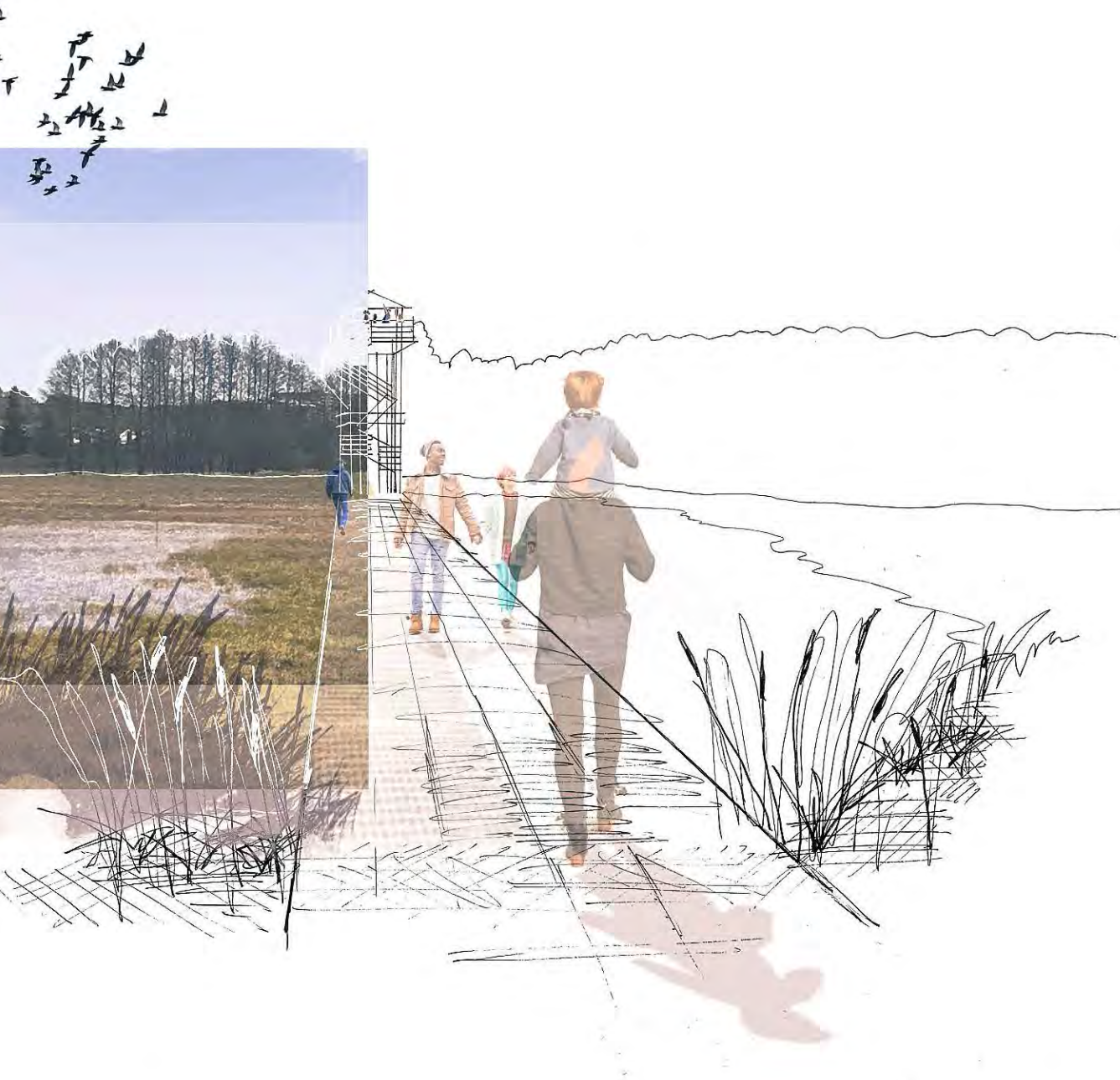
NATUR

- Påbörja ekologiska kopplingar som förstärker den gröna kilen samt påbörja etablering av vegetation.
- Etablera våtmark för att stärka platsens ekologiska värden.
- De stråk som etableras på platsen bör öka tillgängligheten av naturen.

Under akt 1 är det viktigt att möjliggöra för människor att kunna ta sig till platsen, vilket är en grundförutsättning för att platsen faktiskt kan användas. Därför läggs stor vikt på att underlätta tillgängligheten inom kategorin fysisk struktur. Försättningsvis läggs stort fokus på att tilläggen under akten ska vara platsskapande. Dels för att befästa och introducera den idag anonyma platsen för människor, men också för att förbereda och informera allmänheten om områdets planerade förändring. Vidare läggs stor vikt på att etablera grönstrukturen under akt 1. Detta har många fördelar, bland annat för att etablera växtligheten för nästkommande akter, men också för att utnyttja växters utvecklingsfaser för upplevelsevärden och ekologiska funktioner.

▲
Perspektiv från väst och mot utsiktstornet, intill våtmarken i södra delen av området. Det höga tornet sticker ut och skapar intresse för platsen. Härifrån fås en överblick över hela området inklusive Barkarbystadens utveckling.

2017, akt 1

GESTALTNINGSFÖRSLAG

En plats där naturupplevelsen är i fokus med kontrasterande och intresseväckande inslag. Gestaltningen tar vara på dagens naturkaraktär samtidigt som den omfamnar platsens historiska bakgrund. Här lyfts den öppna gräsmarken samt bältet av sälg och al längs Igelbäcken fram tillsammans med de militära lämningarna. Detta är en plats för folk att upptäcka och njuta av, att genom de öppna ytor som finns känna möjligheter och inspireras av både naturen och annat som kan försiggå på platsen. En kombination av det förutsägbara och det oförutsägbara, bestämda och icke bestämda, skapar en lugn och trygg plats som samtidigt är spännande och med utrymme för att själv kunna vara med och till viss del påverka platsens utformning och användning.

De element som tillförs under akt 1 är fokuserade till fyra platser:

- Igelbäcken
- Våtmark
- Landningsbanan
- Västra sidan av det öppna gräsfältet

Fokusplatser

Dessa ingrepp kan påbörjas nu då de har vidare syfte under akt 2 och 3 och kan vara kvar under hela byggprocessen. Vidare har dessa platser goda upplevelsekvalliteter redan idag.

Våtmarken

Som en del av dagvattenhanteringen i den framtida Barkarbystaden etableras en våtmark i lågpunkten i den södra delen av området. Tillsammans med att skapa upplevelsevärden för besökaren stärks även platsens ekologiska funktioner och värden genom våtmarkens etablering. I anslutning till våtmarken byggs ett utsiktstorn i höjd med de befintliga trädtopparna längs Igelbäcken. Tornet är synligt från långt håll och bidrar till att väcka intresse för platsen. Det erbjuder även människor möjlighet att observera naturen samt Barkarbystadens utbyggnad ur ett fågelperspektiv.

Gröna remsan

På platsen för det framtida rekreationsstråket längs stadsfronten anläggs Barkarbystadens egna plantskola. Här planteras tätt med olika inhemska träd och buskar som med tiden gallras och flyttas till andra platser i stadsdelen. Den gröna remsan bidrar med att definiera platsen rumsligt, med skydd mot vind samt mot visuellt buller som byggprocessen kan medföra, samtidigt som en möjlighet ges för att skapa väletablerade exemplar vid färdigställandet av Barkarbystaden. I takt med att träden växer kan olika evenemang arrangeras, och Barkarbystadens invånare kan själva engagera sig och plantera sitt eget träd som sedan ska stå på den egna innergården eller trädgården. En våg av ängsvegetation sås in i anslutning till den gröna remsan som markör för den framtida stadsfronten och rekreationsstråket.

Igelbäcken

Runt bäcken ska ett stråk etableras med anslutande broar som kan låta besökaren korsa bäcken. Längs med Igelbäcken ska det anläggas sittytter. Det ska vara lätt att kunna komma nära vattnet.

Landningsbanan

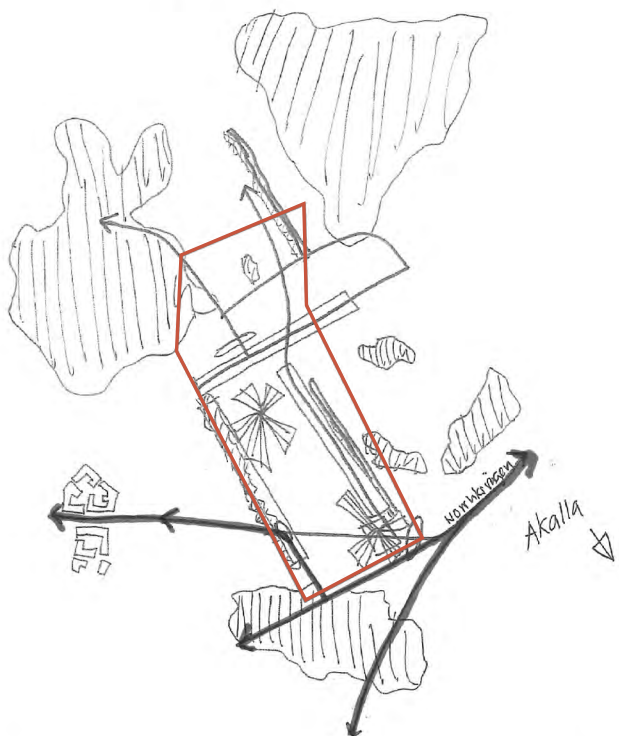
Landningsbanan behåller sitt utseende från idag. Här finns det rum för spontana aktiviteter och evenemang.

2024, akt 2

INVENTERING & ANALYS

Platsen utgörs 2024 av ett öppet gräslandskap där träden längs Igelbäcken samt den gröna remsan utgör tydliga gränser och skapar ett stort landskapsrum. Tillsammans med landningsbanan och Barkarbyvägen utgör de även tydliga stråk och riktningar på platsen. Från platsens högsta punkt i norr samt utsiktstornet i söder fås vida utblickar över området. Två nya tunnelbanestationer samt tydliga entréer till platsen gör att den är tillgänglig för människor. Utbyggnationen av Barkarbystaden är tydligt märkbar och närvarande på platsen med både visuellt och auditivt buller. Tydliga kopplingar och entréer till platsen finns. Utsiktstornet, våtmarken, landningsbanan, Igelbäcken samt remsan med vegetation utgör målpunkter på platsen.

- Stråk och vägar
- ✕ Långa utblickar
- ▨ Vegetation
- Entré
- Målpunkt

2024, akt 2

INVENTERING & ANALYS

S

STYRKOR

STYRKOR

- Platsen utgörs av ett öppet naturlandskap i stadsnära läge med långa siktlinjer.
- Omkringliggande bostäder och de nyetablerade tunnelbanestationerna gör platsen välanvänd.
- Träd och vegetation längs Igelbäcken samt i remsan bidrar till att skapa rumslighet och markerar tydligt platsens gränser.
- Platsen ger besökaren tillfälle att vistas i naturen.
- Platsen erbjuder möjlighet till vattenkontakt då Igelbäcken rinner genom hela området.
- Det finns höga biologiska värden knutna till Igelbäcken och tillhörande vegetation.
- Här finner man tydliga historiska lämningar, bland annat från platsen historia som militärt övningsområde, vilket är karaktärsgivande för platsen.
- De öppna gräsmarkerna erbjuder ett rikt fågelliv som trivs bra i denna typ av miljö.
- Området rymmer plats för utrymmeskrävande aktiviteter, exempelvis på landningsbanan. Denna utgör även en öppen asfalterade yta för spontana aktiviteter utan att motortrafik utgör någon fara för användarna.
- Det är lätt att ta sig till platsen till fots och på cykel, samt med bil. Platsen går lätt att upptäcka med tydliga entréer.
- Väletablerade målpunkter och upplevelser finns inom området, bland annat utsiktstornet som ger en överblick av platsen och den nära liggande bebyggelsen samt landningsbanan som ger rum för varierade evenemang och tillfällig arkitektur.
- Våtmarken i söder ger goda naturupplevelser för platsens användare samt bidrar med ett flertal andra ekosystemtjänster såsom biologisk mångfald, pollinering, fördröjning och rening av dagvatten.
- Många av de element som finns på platsen uppmuntrar till delaktighet.

W

SVAGHETER

SVAGHETER

- Det saknas tillgängliga stråk som kopplar samman hela området.
- Trots några redan etablerade målpunkter bidrar ändå byggprocessen till att platsen delvis upplevs som en restyta.
- Igelbäckens kulvertering under landningsbanan bryter upp bäckens ekologiska funktion och begränsar även rekreativa upplevelsevärden i form av vattenkontakt.
- Det öppna landskapet och avsaknaden av högre växtlighet gör vissa delar av platsen blåsigt.

0 MÖJLIGHETER

MÖJLIGHETER

- Platsen ger möjligheter att skapa nära kontakt med såväl grönska och vattenelement.
- En nära anslutning till Barkarbystaden och goda kommunikationer möjliggör för många användare av platsen.
- Med en vidare omgestaltning av platsen finns möjlighet att öka ekologiska och biologiska värden, exempelvis kan det biologiska värdet öka genom att bryta upp Igelbäckens kulvertering under landningsbanan.
- Platsens storlek rymmer varierade upplevelsevärden och aktiviteter.
- Landningsbanan, som är en lämning från den militära verksamheten, ger förutsättningar för utrymmeskrävande aktiviteter och dess urbana struktur utgör en intressant kontrast till det omkringliggande landskapets naturkaraktär.

T HOT

HOT

- Visuellt och auditivt buller från utbyggnationen av Barkarbystaden under en lång tid kan störa platsens användning.
- Användarna av platsen kommer att öka i och med byggandet av både den nya stadsdelen och den nya tunnelbaneförbindelsen vilket resulterar i ett ökat slitage av platsen. Detta kan i sin tur även påverka platsens ekologiska och biologiska värden.
- Platsens begränsade storlek i relation till antalet användare och funktioner kan innebära att olika intressen på platsen kan störa varandra.
- Platsens roll som både rekreationsyta och framtida naturreservat kan ge upphov till konflikter då närheten till Barkarbystadens stadselement som papperskorgar och belysning kan ha negativ påverkan på naturen och upplevelsevärden knutna till den.
- Minskande av Järvakilens yta kan ha en negativ påverkan på ekosystem och gröna samband regionalt.

2024, akt 2

PROGRAM

PLATSSKAPANDE

- Tillägg ska uppmuntra att människor känner sig delaktiga i skapandet av sin närmiljö.
- Information om utbyggnationen ska spridas på ett kreativt och engagerande sätt.

FYSISK STRUKTUR

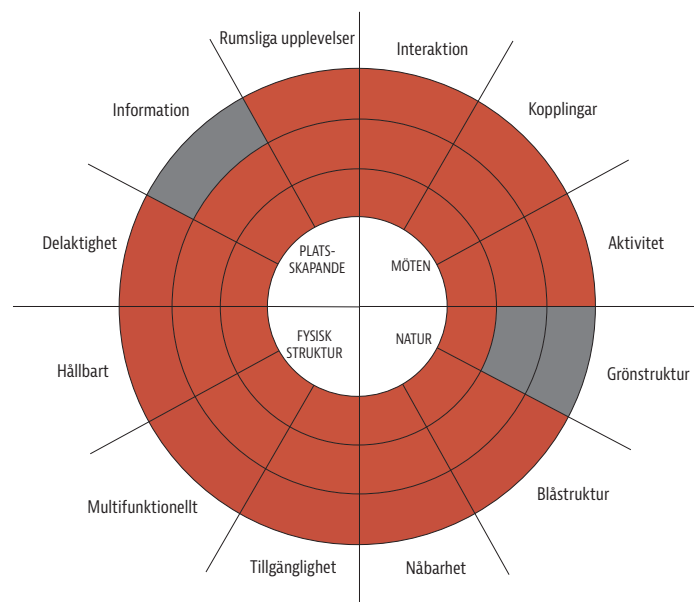
- Stråk och kopplingar ska anpassas efter det ökande antalet användare med ytterligare cykel- och gångstråk inom platsen, detta för att tillgängliggöra hela området.
- Ett ökat antal aktiviteter kräver en multifunktionell utformning av platsens fysiska struktur.
- Material som används bör vara hållbara. Även utformningen av de olika elementen på platsen bör ses som långsiktiga.

MÖTEN

- Platsens fysiska element ska uppmuntra användarna att mötas och interagera med varandra.
- Platsen ska erbjuda en stor variation av aktiviteter och målpunkter.

NATUR

- De gröna elementen ska stödja och vidareutveckla den biologiska mångfalden inom området.
- Växtlighet och Igelbäcken ska vara nåbar och av hög kvalitet vilket skapar upplevelsemässiga mervärden.
- Igelbäckens kulvertering ska brytas upp.

Antalet användare har under akt 1 blivit större. I och med den fortsatta utvecklingen av Barkarbystaden kommer det att öka ytterligare. Detta resulterat i att fler behov behöver bemötas på platsen vilket kräver rum för en stor variation av aktiviteter samt rumsliga karaktärer och upplevelser. Nyinflyttade invånare i Barkarbystaden är angelägna om att upptäcka och trivas i sin nya bostadsnära naturmiljö. Genom att arbeta mycket med kategorin möten skapas förutsättningar för detta. Tillsammans med gestaltungs-grepp som uppmuntrar delaktighet kan de nyinflyttade och andra användare vara med och påverka sin närmiljö. Då byggnationen av Barkarbystaden vid den här tidpunkten pågått under flera år är det allmänt känt. Därför krävs inte lika stora åtgärder att sprida information om byggprocessen som i föregående akt. Formgivningen under akt 2 är fokuserad på att göra platsens natur nåbar, samt vidareutveckla den fysiska strukturen på platsen som skapades under akt 1. Genom detta kan arbetet för att definiera platsens karaktär fortsätta, tillsammans med skapandet av tillägg som uppmuntrar till möten och delaktighet.

▲
Perspektiv från söder mot amfiteatern.

2017, akt 2

GESTALTNINGSFÖRSLAG

En aktiv plats där tempofyllda aktiviteter och evenemang varvas med naturens lugn och ro. En pågående byggprocess skapar stark kontrast mot den orörda naturen, vilket bidrar till att platsen upplevs som intressant och spännande. Platsen befinner sig mitt i en stor, påtaglig förändringsprocess som bidrar till en pulserande, händelserik upplevelse. Genom tunnelbanans utbyggnad till platsen skapas förutsättningar för ökat flöde av besökare vilket ger platsen en aktiv, social och levande karaktär.

Landningsbanan

Landningsbanan fortsätter att vara en plats för spontana aktiviteter och evenemang, med en flexibel funktion där användarna själva kan skapa det dom vill. Genom att flytta träd från remsan och placera i grupper längs landningsbanan skapas rumsligheter och banan får en karaktär av ett urbant torgrum. Norr om landningsbanan anläggs en yta med plats för naturelek och utomhusträning.

Våtmarken

Våtmarken etableras ytterligare under akt 2, genom en amfiteater med varierad funktion, såväl för iakttagning av naturen som för tillfälliga evenemang och spontana aktiviteter. Amfiteatern ramar in våtmarken och gör den till en scen att betrakta. Det är en informell plats för människor att använda på valfritt sätt. Här finns bland annat möjlighet för evenemang, utomhuslektioner, träning, vila och fågelskådning.

Igelbäcken

Igelbäckens kulvertering är nu uppgrävd och vattendraget helt satt i dagen. I samband med detta bryts även landningsbanan upp där den möter vattnet. Tre broar leder över vattendraget och möjliggör för vattenkontakt. På östra sidan om bäcken övergår den breda, storskaliga landningsbanan i ett smalare gång- och cykelstråk av mer naturlig karaktär och leder vidare ut i naturreservatet.

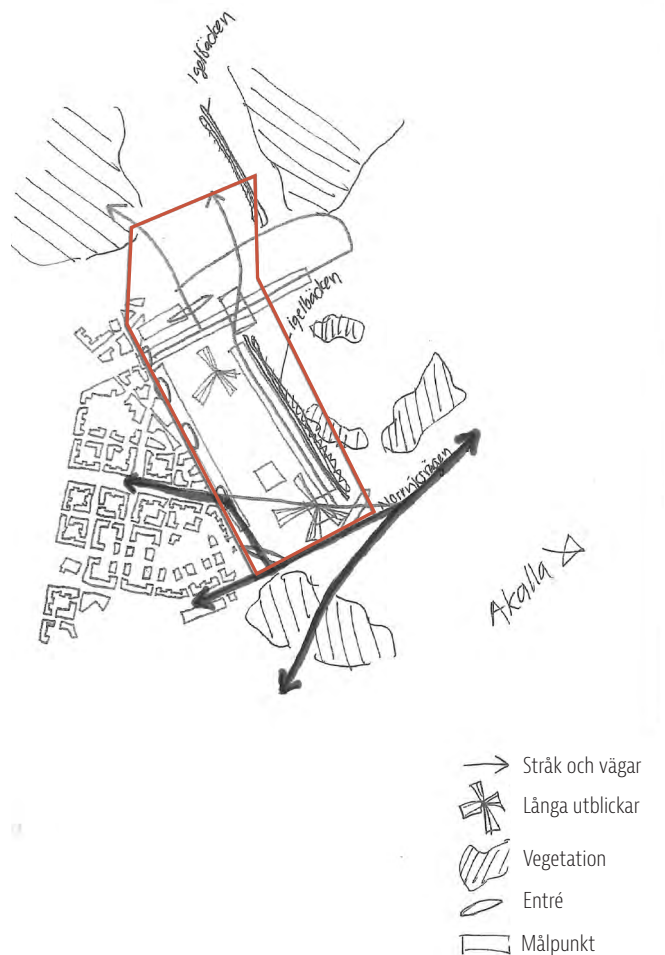
2039, akt 3

INVENTERING & ANALYS

Platsen angränsar år 2039 direkt till den tätbebyggda stadsdelen Barkarbystaden i väst. Den har en tvådelad karaktär - å ena sidan präglad av stadsbebyggelsens urbanitet och å andra sidan karaktäriserad av det öppna gräslandskapet och Igelbäckens dalgång. Det öppna landskapet ger långa utblickar åt flera väderstreck; norr, öst, söder.

Det finns goda kommunikationer och kopplingar till platsen, bland annat genom två tunnelbanestationer. Busskommunikationer till platsen är goda och den nås även enkelt med bil från Barkarbyvägen. På platsen förekommer enbart gång- och cykeltrafik.

Platsen kantas av bebyggelse av varierande karaktär och användning, både kontor, restauranger, caféer, butiker, bostäder och förskolor finns längs stråket. Detta bidrar till en varierad användning och ett starkt flöde av mänsklig aktivitet.

2039, akt 3

INVENTERING & ANALYS

S

STYRKOR

STYRKOR

- Den tvädelade karaktären erbjuder både naturupplevelser och strosande i stadsmiljö.
- Igelbäcken utgör höga rekreativa samt biologiska värden på platsen.
- Platsen erbjuder stora öppna ytor med vida utblickar och utgör en lugn kontrast mot ett pulserande stadsliv.
- Här finner man tydliga historiska lämningar, bland annat från platsens historia som militärt övningsområde, vilket är karaktärsgivande.
- De öppna gräsmarkerna erbjuder ett rikt fågelliv som trivs bra i denna typ av miljö.
- Området rymmer plats för utrymmeskrävande aktiviteter, exempelvis på landningsbanan. Denna utgör även en öppen asfalterad yta för spontana aktiviteter utan att motortrafik utgör någon fara för användarna.
- Området är lätt att ta sig till och röra sig inom.
- Närhet till omkringliggande bostäder och centrala Stockholm bidrar till ett starkt flöde av människor och aktiviteter.
- Platsen har en variation av spännande element, bland annat fågeltornet, amfiteatern, landningsbron och landningsbanan som erbjuder en variation av upplevelser.
- Våtmarken i söder ger goda naturupplevelser för platsens användare samt bidrar med ett flertal andra ekosystemtjänster såsom biologisk mångfald, pollinering, fördröjning och rening av dagvatten.

W

SVAGHETER

SVAGHETER

- Det öppna landskapet och avsaknaden av högre växtlighet gör platsen blåsig.

0

MÖJLIGHETER

MÖJLIGHETER

- Platsens såväl urbana som naturliga karaktär skapar förutsättningar för en spännande och dynamisk miljö.
- I Norra Igelbäckens naturreservat finns det möjligheter att skapa ytterligare kontakt med både grönska och vattenelement. Användare som vanligtvis inte tar sig ut i naturen kan ta sig dit genom det stadsnära, tillgängliga läget.
- Genom att vidareutveckla gestaltningen finns möjlighet att öka ekologiska och biologiska värden.
- Landningsbanan, som är en lämning från den militära verksamheten, ger förutsättningar för utrymmeskrävande aktiviteter och dess urbana struktur utgör en intressant kontrast till det omkringliggande landskapets naturkaraktär.

T

HOT

HOT

- Platsens begränsade storlek i relation till antalet användare och funktioner kan innebära att olika intressen på platsen kan störa varandra.
- Minskande av Järvakilens yta kan ha en negativ påverkan på ekosystem och gröna samband regionalt.
- Platsens roll som både rekreationsyta och naturreservat kan skapa konflikter i användningen.

2039, akt 3

PROGRAM

PLATSKAPANDE

- De element som tillförs ska bidra till att stärka en god karaktär hos platsen.

FYSISKA STRUKTURER

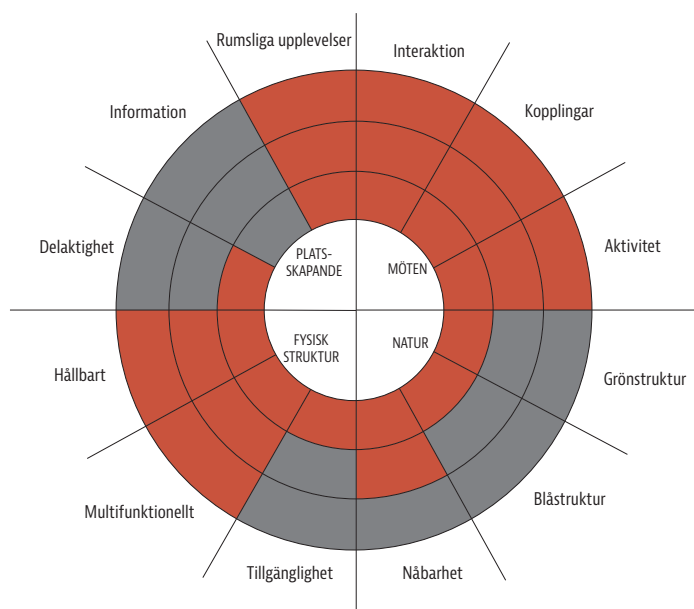
- Öka detaljeringsgraden i gestaltningen av den fysiska miljön.
- Det ska finnas många olika funktioner på platsen.
- De byggda elementen ska vara av robusta material.

MÖTEN

- Interaktionen mellan användare och plats ska vara stark.
- Tillgängligheten till platsen ska vara god med flera målpunkter.
- Platsen ska präglas av olika typer av aktivitet och tempo.

NATUR

- Naturvärden ska skötas och förvaltas på ett hållbart sätt som främjar och stärker ekologiska värden och samband, såväl grönstruktur som blåstruktur.
- Platsen ska framhäva och tillgängliggöra olika upplevelsevärden, såväl grönstruktur som blåstruktur.

Vid 2039 står den nya stadsdelen färdigställd. Lyftkranar och byggbuller är inte längre närvarande på platsen. Fokus för gestaltningen ligger på att uppmuntra möten som innebär att nyinflyttade och andra användare trivs och uppskattar platsen. Gestaltningen uppmuntrar även element inom kategorin delaktighet, genom att se till användarnas intressen och kapacitet att tillsammans skapa en omtyckt plats, samtidigt som det för den vidare i en fortsatt utveckling. De element som tillförs ska fortsätta att tydliggöra rumslighet, stärka platsens karaktär och skapa ett intressant område.

▲
 Perspektiv mot landningstorget på en marknadsdag, sett från väst. Stora, tillgängliga och flexibla ytor skapar förutsättningar för olika typer av urbana aktiviteter. Trädplanteringar med väletablerade exemplar hjälper till att bryta ned den stora skalan och skapa rumsligheter.

2039, akt 3

GESTALTNINGSFÖRSLAG

Platsen har en tydlig koppling mellan natur och stad och dessa är väl integrerade. Här finns en struktur som uppmuntrar till spontana aktiviteter och som omfamnar platsens naturkaraktär och historia. Formgivningens raka, kantiga formspråk med naturliga material skapar ett intressant kontrasterande möte med det angränsande naturreservatet. Platsen erbjuder en spännvidd av aktiviteter och upplevelser från naturen till det urbana och utgör närrekreation för invånarna i Barkarbystaden samt utflyktsmål för människor som inte bor i området.

Landningstorget

Träd som nu har blivit stora placeras slutligen i en strikt urban formation på landningstorget och bidrar till rumslighet samt skydd mot vindturbulens mellan höga byggnader. Landningstorgets flexibla funktion är fortfarande densamma, med plats för olika typer av evenemang och utrymmeskrävande aktiviteter.

Terrasserna

Sammanfallet med gatustrukturen och de nya entréerna till platsen inifrån Barkarbystaden bildas platser längs med stadsfronten och det urbana rektreationsstråket. Platserna är i form av terrasseringar av sandsten med spänger ut i naturen - likt strömmar ut i öppet hav. Dessa fungerar som mötesplatser och entréer ut i naturreservatet och bidrar till att leda människor runt och ut i området.

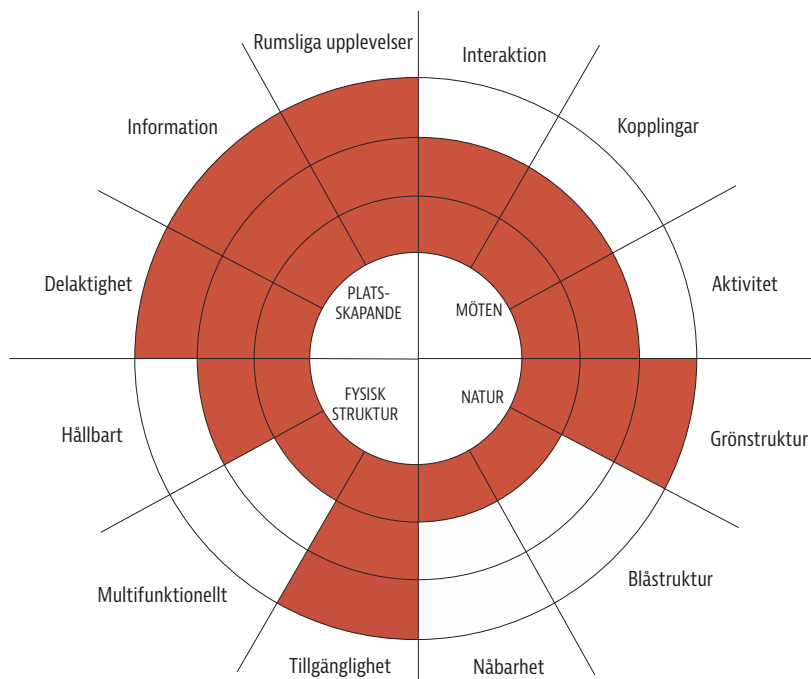
Strukturen med olika zoner på platsen skapar en gradient från staden där det finns en hög koncentration av mänsklig aktivitet och urbana element. Aktivitet och rörelse kanaliseras vidare ut i det angränsande naturreservatet, där gestaltningsgraden avtar och naturupplevelsen blir starkare. På detta sätt skapas även förutsättningar för att begränsa slitage och skapa en hållbar gestaltning.

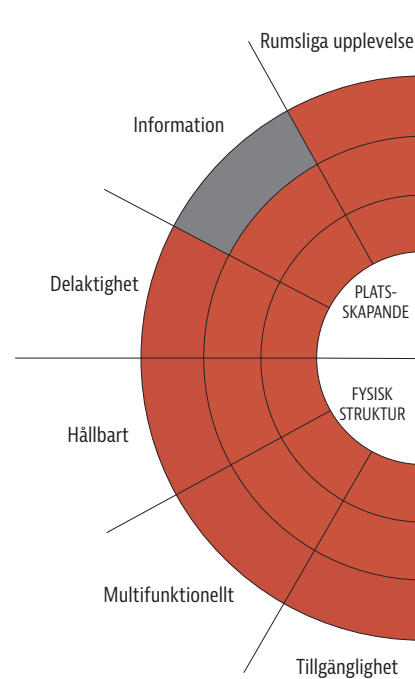
Akt 1

Akt 2

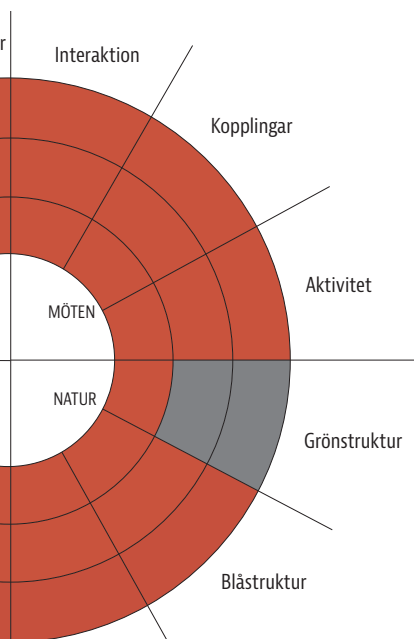
Under akt 1 är det viktigt att möjliggöra för människor att kunna ta sig till platsen, vilket är en grundförutsättning för att platsen faktiskt kan användas. Därför läggs stor vikt på att underlätta tillgängligheten inom kategorin fysisk struktur. Fortsättningsvis läggs stort fokus på att tilläggen under akten ska vara platsskapande.

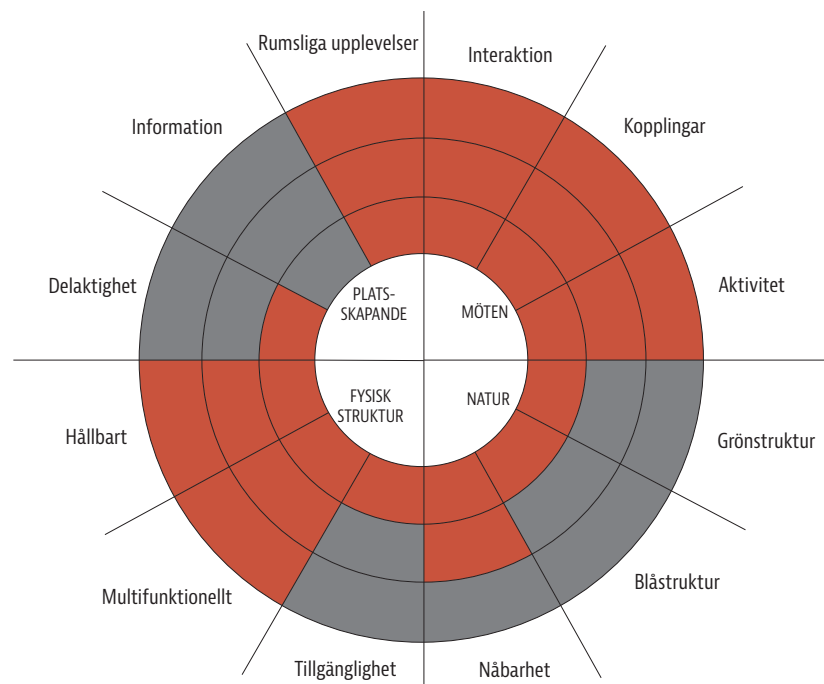
Akt 3

◀ De tre akternas gestaltungs-förslag med tillhörande program.

I akt 2 fokuseras på att göra platsens natur nåbar, samt vidareutveckla den fysiska strukturen på platsen som skapades under akt 1. Genom detta kan arbetet för att definiera platsens karaktär fortsätta, tillsammans med skapandet av tillägg som uppmuntrar till möten och delaktighet. Tillsammans med gestaltungs-grepp som uppmuntrar delaktighet kan de nyinflyttade och andra användare vara med och påverka sin närmiljö.

Fokus för ligger vid akt 3 på att uppmuntra möten och rumsliga upplevelser, som innebär att nyinflyttade och andra användare trivs och uppskattar platsen. De element som tillförs ska fortsätta att stärka platsens karaktär och skapa ett intressant område.

DISKUSSION

DISKUSSION

Syftet med detta examensarbete var att undersöka föränderlig gestaltning. Vi ville uppnå en gestaltning som kan anpassas och etableras jäms med en byggprocess, ändras i takt med omgivningen och som svarar på såväl dagens som framtidens behov ur sociala, estetiska och ekologiska aspekter.

Vi har i detta arbete gestaltat ett bostadsnära naturområde som i dagsläget är sparsamt använt. Vidare står detta område inför en stor förändring då det kommer att påverkas av Barkarbystadens utbyggnadsprocess som kommer att sträcka sig över 20 år. Genom en föränderlig gestaltning som löper över en längre tidsperiod ämnar vi skapa en attraktiv plats av en outnyttjad yta, både idag och vid färdigställandet av den nya stadsdelen. Den föränderliga formgivningen möjliggör för platsen att kunna anpassas till de olika förutsättningar som råder på platsen under utbyggnadsprocessen. Försättningsvis ger en långsiktig gestaltning möjligheten att kunna etablera platsen, för användarna och med användarna.

Arbetet har resulterat i tre gestaltungs-förslag som är baserade på tre tidpunkter under utbyggnationen av Barkarbystaden. Gestaltungsarna baseras på hur platsens omgivning och användare förändras i takt med utbyggnationen. Nedslag för de olika akterna valdes ut i syfte att studera de tidpunkter då förutsättningar på platsen särskilde sig som mest. Genom en studie av tidsaspektens roll i en hållbar gestaltning, samt av platsen i fråga, formulerades arbetets riktlinjer som lade grunden för de tre akternas program och gestaltning. Vårt resultat visar ett övergripande gestaltungs-förslag som utvecklas med tiden och är i den bemärkelsen föränderlig. Vi har strävat efter att uppnå ett flexibelt gestaltungsresultat, som med lätthet kan förändras och svara på nya behov som uppstår med tiden (Sepe 2013, ss. 20-22). De tre gestaltungsarna är multifunktionella då de olika platserna och elementen kan användas till olika typer av aktiviteter och på så vis utgöra arenor för föränderliga behov i platsens omgivning (Bishop & William 2013, s. 5). Vår gestaltning skapar förutsättningar för ett aktivt och rekreativt område där olika typer av upplevelser och bottom-up aktiviteter kan rymmas, vilket tillgodoser olika behov och riktar sig till olika målgrupper.

Platsen kommer att vara en del av de boendes närmaste naturområde genom hela byggprocessen och bör därför vara tillgänglig och attraktiv såväl idag som under byggprocessen och vid färdigställandet av stadsdelen (Göteborgs stad 2014). Genom att etablera målpunkter och planera för den framtida platsen redan idag har vi kunnat skapa goda förutsättningar för en välfungerande plats som kan användas under hela utbyggnadsprocessen av Barkarbystaden.

Att gestalta med tidsperspektivet och hantera platsen vid olika tidpunkter där olika förutsättningar råder tror vi är hållbar formgivning. Genom detta ökar sannolikheten att skapa en plats som svarar på användarnas behov vid olika scenarion och tidpunkter. Vidare ökar sannolikheten att skapa en föränderlig plats som med lätthet kan utvecklas från en karaktär, ett syfte och utseende till ett annat. En övergripande gestaltning under en lång tidsperiod med olika delgestaltungs kan i sin tur gynna varandra till att bli omtyckta och användas under hela förändringsprocessen.

Vårt koncept, inspirerat av strömmar och olika havsprocesser, har skapat en gestaltning som leder ut människor i det gröna och skapar en naturlig koppling mellan stad och natur. Indelningen av hela området, med tre zoner med olika karaktär, bidrar till att samla olika aktiviteter på ett och samma område och samtidigt minska risken att de stör varandra. Koncentration av aktivitet och funktioner vid de olika strömningspunkterna, samt den tydliga zoneringen skapar förutsättningar för att begränsa slitaget av naturområdet.

Våra tre gestaltungs är ett förslag på hur denna plats kan utvecklas i framtiden, genom att gestalta med tidsaspekten som ett verktyg. Det visar även på hur landskapsarkitekter kan arbeta med människor för att etablera en plats, samt hur landskapsarkitekten kan bidra till en struktur där människor själva är delaktiga i en plats utformning och därmed även dess användning. Detta tror vi bidrar till en ökad förståelse hos platsens användare för hur och varför den fysiska miljön runtomkring förändras, vilket i sin tur kan underlätta dialogen mellan arkitekter och medborgare och på så sätt bidra till ett bättre arbetsklimate för samtliga involverade i gestaltungsprojekt.

Metoddiskussion

Vi valde att undersöka syftet och frågeställningen genom ett gestaltungsarbete. Vår uppfattning är att en gestaltning ger ett ytterligare djup till undersökningen genom att bli direkt applicerat på en verklig situation och en chans att gå från teori till praktik.

Tidigt i gestaltungsprocessen studerade vi kommunala dokument för att få en förståelse av platsens tänkta utveckling inför att de olika akterna skulle börja ta form. På så sätt har vi kunnat anpassa de olika gestaltungsarna efter både dagens situation, framtida förutsättningar men även de olika förslagen i sig. Genom detta tillvägagångssätt har vi även undvikit att den fysiska strukturen och karaktären hos de framtida gestaltungsarna motarbetar varandra, som i sådana fall skulle kunna innebära större ingrepp och ombyggnationer av platsen under varje akt, vilket inte är hållbart.

Litteraturstudien av tidsaspektens roll i en hållbar gestaltning var begränsad till att få en fördjupad kunskapsöversikt till vår gestaltning. Det som undersöktes i litteraturen är dock komplexa ämnen som kan studeras mer ingående än vad vi gjorde. Förstudien omfattade

även kommunens planer, *Program för Barkarbystaden* och *Översiktsplan för Järfälla kommun - nu till 2030*, för att få förståelse för hur platsen är tänkt att utvecklas ur kommunens perspektiv. Kompletterande samtal med tjänstemän insatta i Barkarbystaden gav oss möjlighet att förstå platsen ytterligare. Dessa tre undersökningar utgjorde grunden för vår tolkning av hur både platsen och det omkringliggande landskapet kommer att kunna se ut i framtiden. Förstudien var också grunden för inventering av platsen under de två framtida akterna, akt 2 och 3. Genom att basera förutsättningarna för en framtida plats på långsiktiga planer skapas en viss osäkerhet, i och med att de är planer med en lång tidshorisont som heller inte är juridiskt bindande. De metoder vi har använt för att kartlägga framtida situationer för platsen upplevde vi ändå var de mest sannolika för platsen då de är baserade på kommunens planer. Fortsättningsvis ger en gemensam vision, där samtliga parter strävar mot samma mål, ett enhetligt och genomtänkt stadsbyggande. Programmet och visionen gav oss en tydlig bild av hur stadsdelen kommer att kunna se ut i framtiden, vilket styr gestaltungsområdets förutsättningar.

Vid gestaltningen av de framtida akterna baserades inventering och analysarbetet av akt 2 och akt 3 på den föregående aktens gestaltungsförslag. Vid detta arbete skapades då en större osäkerhet, som också ökade ju längre fram i tiden den potentiella gestaltningen ligger. För att undersöka tidsaspekten ytterligare hade fler framtida akter för platsen kunnat skapas och genom detta eventuellt öka sannolikheten för en väl etablerad plats i slutänden. Ett annat sätt att undersöka tidsaspekten vid gestaltning hade varit genom att löpande och mer succesivt arbeta med utveckling och formgivning av platsen, och inte vid specifika nedslag i tiden.

Diskussion av riktlinjer

Riktlinjerna avser att fungera som vägvisare vid en gestaltning av ett bostadsnära naturområde, som är direkt påverkat av en omfattande utbyggnadsprocess sträckt över lång tid, för att kunna bemöta användarnas olika behov under denna tidsperiod samt för att etablera platsen. Dessa var baserade på förstudien, som behandlade tidsdimensionen roll vid gestaltning, men även andra aspekter som vi ansåg bidrar till en god gestaltning och som hänger ihop med arbetets syfte. Dessa aspekter är sådana som vi ansåg var viktiga efter de olika akternas inventering och analys och är således inte nödvändigtvis sammankopplade med vad litteraturen gällande gestaltningen av tiden anser är viktigt.

Riktlinjernas teman berör olika delar av hur man kan etablera en gestaltning av ett bostadsnära naturområde, som är direkt påverkat av en omfattande utbyggnadsprocess och sträckt över lång tid.

En viktig aspekt i hur man kan skapa en attraktiv plats, med människor, som är till för alla och som kan svara till olika behov är att låta människor själva vara med och skapa platsen. Genom Arnsteins steg kan man särskilja olika sätt för hur medborgare själva kan vara med och påverka våra offentliga rum (Stenberg 2013, s. 36). En medborgarstyrd planering och gestaltning anser vi är en demokratisk formgivning av våra städer. I detta arbete har vi dock valt att fokusera på hur en gestaltning kan skapa en plats som upplevs inspirerande och kan agera yta för lokala initiativ, alltså hur den fysiska strukturen i sig kan uppmuntra till medborgarinitiativ. I relation till Arnsteins steg har vi skapat tillägg som direkt avser sprida information om projektet Barkarbystaden, vilket innebär symboliskt deltagande där medborgare mest får ta del av vad som ska hända men inte påverka planeringen av platsen själva. Under arbetets gång har vi ofta brottats med just denna fråga, om vi genom vår gestaltning använder oss av medborgardeltagande, vilket ofta tas upp som en positiv faktor vid platsbildande i vår förstudie. Vi reflekterade ofta kring vid vilka skalor man kan använda sig av medborgardeltagande eller dialoger som arkitekt. I storskalig planering känns detta tillvägagångssätt vanligare än vid småskalig planering och gestaltning. Varför? undrade vi.

För just vårt projekt har det faktum att ingen faktiskt bor på platsen ännu gjort att vi valt att fokusera på delaktighet i en annan skala och försökt skapa en plats som uppmuntrar till lokala initiativ, direkt och genom gestaltningen av platsen. Vad för slags arkitektur som inspirerar är dock individuellt. I vårt förslag har vi använt oss av personliga preferenser, tycke och smak. Vi har försökt skapa tillägg som drar åt sig blickar och är uppseendeväckande. Antingen genom storleken på tillägget eller att det står i kontrast till sin omgivning, exempelvis när ett element med en rak och strikt form befinner sig i den organiska och naturliga gräsmarken. Fortsättningsvis har vi även resonerat att de evenmang som vi skapat rum för på platsen kommer att kunna uppmuntra till liv och rörelse och att detta ska inspirera användarna att bidra med egna initiativ. Vidare kan även karaktären av en plats i förändring öka känslan av att saker och ting är i rörelse och den fysiska miljön inte är statisk. Detta kan i sin tur kan ge upphov till kreativitet och lokala initiativ.

Riktlinjerna skapar tillsammans ett tillvägagångssätt vid gestaltning för hur man kan etablera en plats och dess framtida utformning samtidigt som man skapar en attraktiv plats som svarar till användarnas behov. Tillvägagångssättet tror vi kan användas på liknande platser.

Att gestalta framåt i tiden, går det?

I och med att den gestaltning vi har gjort på platsen är av mer visionär karaktär fungerar det snarare som ett gestaltungsprogram. Detta beslut grundade sig i det faktum att gestaltning med tidsaspekten är en utmaning, då

det är omöjligt att förutspå framtiden. Det är därmed svårt och inte särskilt hållbart att föreslå en detaljerad gestaltning av en plats som man vet så pass lite om, därför var det enligt vår åsikt mer lämpligt att skapa ett gestaltungsförslag som var öppet och flexibelt för framtida förändringar, men samtidigt visa hur platsen kan användas och utvecklas på ett attraktivt sätt. Gestaltungsförslaget har en medveten inriktning på landskapsarkitekturens sociala värden, tillsammans med ekologiska och hur dessa kan utvecklas över tid. Att kunna arbeta med platsens utveckling och tiden som ett verktyg i att skapa använda och omtyckta platser tror vi är användbart i rollen som landskapsarkitekt.

Val av akter

Valet av akter baserades på tidpunkter då platsens förutsättningar särskiljer sig som mest ur användarnas perspektiv.

Under akt 1, år 2017, utgörs platsen av naturmark med inslag av historiska lämningar från den militära verksamheten. Platsen är en del av Järvafältet, det grönområde som binder samman Järvakilen och har på så sätt en viktig ekologisk funktion. Den har även en viktig roll som upplevelse- och rekreationsområde för de boende i området. Vid platsbesöket märktes inte utbyggnationen av Barkarbystaden något nämnvärt vilket gör att platsen idag främst karakteriseras som ett naturområde. De behov som vi fann under akt 1 var således att säkerställa områdets ekologiska funktion, erbjuda ett kvalitativt rekreationsområde då andelen bostadsnära natur minskar i Sverige (Boverket 2007, s. 10) samt att informera och förbereda användarna på att platsen står inför en stor förändring.

Valet av akt 2, år 2024, baseras främst på tillkommandet av nya tunnelbanestationer och att detta möjliggör för många fler användare av platsen. Ytterligare argument är att Barkarbystadens utbyggnad här är i full gång och flödet av människor ökar. Dock utgår detta antagande ifrån att behov ändras och blir fler i samband med att fler människor har möjlighet att använda platsen. De olika behov som vi fann under akt 2 var att samla många olika behov på en och samma yta, behov som står i relation till en rörig byggarbetsplats - att kunna göra denna intressant och samtidigt kunna rikta uppmärksamheten bort från negativa intryck.

År 2039, akt 3, är den sista tidpunkten för vår gestaltning. Här har vi antagit att stadsdelen är färdigbyggd och att det är många olika användare som ska samlas på en begränsad yta. Risker finns i form av högt slitage och en konflikt mellan olika aktiviteter på platsen. Även här var det viktigt att kunna erbjuda utemiljöer som är av hög kvalitet för de som är nyinflyttade i Barkarbystaden och vill upptäcka sin nya närmiljö.

Att i arbetet ha ett "slutårtalet" motarbetar i viss mening undersökningen av tidsdimensionens roll vid gestaltning,

att platsens utveckling är en ständigt pågående process. I arbetet kunde vi ha framställt fler framtidsscenarioer för att ytterligare undersöka hur gestaltningen kan vidareutvecklas ännu längre i framtiden. Dock ökar osäkerheten med en längre tidshorisont hos projekt, som tidigare diskuterats.

Förutsättningen för vår gestaltning är att utbyggnationen av Barkarbystaden fortlöper i den hastighet som förstudien visar. Detta antagande skapade dock funderingar kring huruvida det i ett arbete som detta är riktigt att basera gestaltningen på specifika årtal istället för var i processen man befinner sig eller om utbyggnadsprocessen inte går som planerat. I en vidareutveckling av uppsatsen skulle det vara intressant att undersöka hur man istället kan se gestaltungsutvecklingen mer som en konstant process där tillägg till platsen sker löpande och mer successivt.

Användarnas behov

I arbetet har vi främst analyserat användarnas behov i relation till en byggprocess. Skulle gestaltningen se annorlunda ut om vi hade utvecklat vår förstudie kring vad användarnas behov innebär? Frågan vi ställde oss var, styrs användarnas behov av antal människor eller av andra förutsättningar på platsen - såsom karaktär och utseende? Har behov mer med situationen runt platsen att göra, det faktum att det är en byggarbetsplats? Är det själva byggprocessen i sig som främst styr behoven och inte antalet användare? Vi bortser i detta resonemang från det faktum att det per automatik tillkommer fler behov med fler människor, denna tankegång är mer generell och övergripande. Vidare har vi ibland ställt oss frågan om det är rätt att vi genom endast litteratur och personliga erfarenheter konstaterar vilka behov som behöver tillgodoses av gestaltningen. Diskussioner kring huruvida arbetet följer en så kallad top-down styrd planering eller bottom-up har ofta kommit upp. Det vill säga, en diskussion om det är vi arkitekter som styr och mer eller mindre dikterar villkoren för formgivningen av våra urbana landskap eller om det som byggs är ett resultat av medborgarnas egna idéer och inflytande. Vilken väg är den rätta? Vad kommer att vara arkitektens framtida yrkesroll?

Vi har försökt att bemöta ovanstående resonemang genom att arbetet presenteras på en programnivå och att platsens utformning då inte är helt fastställd. Gestaltningen har landat i en fysisk grundstruktur som med lätthet kan agera scen för olika aktiviteter, framtagna genom medborgarnas egna initiativ eller landskapsarkitektens. Genom att under processen fundera kring vilka aktiviteter och evenemang som kan vara möjliga och önskvärda på platsen kunde vi utforma en gestaltning som är flexibel och anpassningsbar efter vad som kan tänkas etableras på platsen i framtiden. Detta tror vi är ett steg i rätt riktning för att främja en öppen och demokratisk designprocess, ett sätt att kunna svara på användarnas behov. I praktiken innebär detta till exempel att man bör skapa rum för tillfällig arkitektur eller multifunktionella platser som med lätthet kan svara på användarnas behov.

I en vidareutveckling av arbetet skulle man kunna formge ett system för platsens utvecklingsprocess där medborgare kan diskutera sina idéer och eventuellt tilldelas en plats för en förverkling av dessa. För att utveckla arbetets syfte ytterligare, att tillgodose användarnas behov, uppmuntrar vi till att inkludera löpande medborgarsamtal vid gestaltningsprocesser. Detta för att kunna ha en dialog med de som faktiskt använder platsen och på så sätt undersöka vad som uppskattas, vad som inte fungerar eller vad som önskas. På så sätt vidareutveckla en designprocess där behov identifieras innan saker och ting byggs. Eventuellt skulle man kunna använda sig av en utvärderingsfas mellan de olika akternas gestaltning där man diskuterar hur den föregående akten har fungerat, för att sedan ge möjlighet till förändring av nästkommande akts gestaltning.

Rätt utvecklingsmetod på rätt plats?

Många element av gestaltningen har förutsättningen att det finns ett flöde av människor till platsen. De exempel som studerades gällande placemaking i förstudien var belägna inne i städer, där det redan finns goda mänskliga förutsättningar. Platsen för vår gestaltning har i dagsläget en annan karaktär, dels som naturområde men också att den är sparsamt använd. Frågan vi ställde oss under arbetet var, kan placemaking i dess traditionella mening användas som verktyg på en plats som saknar de mänskliga förutsättningar som hjärtat av en stad har? Eller är det just det som placemaking handlar om, att dra folk till en plats? Detta är något som vi har funderat mycket på under genomförandet av detta arbete.

Att arbeta med placemaking på denna typ av plats innebär vidare utmaning då det är en relativt utbredd och stor plats till ytan. Finns det en gräns för hur stor en plats kan vara för placemaking? Och att använda begreppet placemaking, betyder det att det har ett slut? Att när väl arbetets sista akt är uppnådd är platsen "färdig"? I sådana fall talar detta emot vårt arbetssätt med att skapa en flexibel plats som följer en konstant förändring. Vi har även diskuterat hur den bygglagstiftning vi har i Sverige påverkar möjligheterna att nyttja tidsaspekten och placemaking mer vid gestaltning, som vi förespråkar i detta arbete, då de lagar och regler som finns ofta innebär långa processer som påverkar själva genomförandet. Vilka begränsningar har placemaking, finns det några?

Arbetet i ett större perspektiv

Under arbetets gång har vi diskuterat huruvida utbyggnationen av Barkarbystaden bör ske eller inte. Den eventuella negativa påverkan som projektet kan ha på grönsstrukturen i en regional skala kan vara stor. Vid skapandet av den nya stadsdelen bör man kanske välja att inte integrera Norra igelbäckens naturreservat så väl som man önskar idag. Detta för att minska slitaget på den grönskan som är kvar. Vi hoppas dock att genom att arbeta med zonering och att koncentrera flödet av människor till särskilda punkter kan goda förutsättningar

skapas för att naturreservatet ska kunna användas och samtidigt behålla sina ekologiska värden, och även att andra ekosystemtjänster ska kunna stärkas.

Slutsatser och vidare arbete

Vi har under denna vår, med uppsatsen som vår följeslagare, konstaterat vikten av att arbeta mer med tidsperspektivet som verktyg. Landskapsarkitekter har möjlighet att utnyttja detta på ett relativt enkelt sätt i och med att en stor del av vårt arbetsmaterial är dynamiskt och föränderligt.

Vad som satte igång vårt exjobb var vårt gemensamma intresse för tidens potentiella roll vid gestaltning. Men under arbetets gång väcktes intresset för hur landskapsarkitekter kan arbeta med miljöer som inspirerar och väcker lust hos användarna. Vi båda upplevde att många offentliga rum i staden känns för styrda och redan programmerade för en viss användning. Varför, undrade vi. Känner vi invånare att de offentliga rummen i staden är allas vårt demokratiska vardagsrum? Känner medborgare att de har rätt att styra och bestämma över vad som sker och kan utövas på våra gator och torg? Att ta tillfället i akt och undersöka detta med stadens ounyttjade ytor kändes spännande och har gett oss en insikt hur stadens fysiska struktur, arkitektur, kan påverka medborgarnas användande och egna initiativ i det offentliga rummet.

Genom att arbeta med tidsaspekten i gestaltning har vi insett hur viktigt det är, samt vilka fördelar tidsdimensionen faktiskt har, men också vilka utmaningar och svårigheter den medför. Använder man sig av tidsdimension kan man arbeta med en plats förändringsprocess och utveckling och på så sätt skapa ett mer hållbart stadsbyggande och fler attraktiva ytor i våra offentliga rum. Svårigheten ligger dock i iscensättningen av framtiden och osäkerheten som det medför. Självklarheter idag kan vara långt ifrån hur verkligheten ser ut i framtiden. Men faktum kvarstår, utan planering tror vi att det är svårt att skapa hållbara demokratiska miljöer som är till för alla medborgare.

Vi har insett vikten av att tillåta förändring vid gestaltning, att se på platser som i konstant utveckling och inte som statiska. Genom att fundera kring hur en plats förändras och vad det är som påverkar den kan man skapa fler attraktiva ytor som annars står ounyttjade. Funderingar kring vad det är som skapar förändring och förutsättningar för platsen har även fått oss att inse att det är mycket mer än bara en ritning som driver skapandet av platser.

REFERENSER

- Andersson, Jenny & Gustafsson, Anna (2008). *Föränderliga stadsrum: flexibilitet, dynamik & interaktivitet = Changable city spaces : flexibility, dynamics & interactivity*. Examensarbete
Tillgänglig på Internet: <http://epsilon.slu.se/11235110.pdf>
- Arnstein, Sherry R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation, *Journal of the American Institute of Planners*, 35:4, 216-224, DOI:10.1080/01944366908977225
- Bishop, Peter & Williams, Lesley (2012). *The temporary city*. London: Routledge
- Boverket (2007). *Bostadsnära natur inspiration & vägledning*. 1. uppl. Karlskrona. Tillgänglig: http://www.boverket.se/upload/publicerat/bifogade%20filer/2007/Bostadsnara_natur.pdf [2017-03-23]
- Colding, Johan & Marcus, Lars (2013). *Ekosystemtjänster i Stockholmsregionen: ett underlag för diskussion och planering*. Stockholm: Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting
- Ekologigruppen (2017). *Norra Igelbäckens naturreservat i Järfälla kommun - Program för ett bostadsnära reservat i hjärtat av Järva*. Granskningsversion 30 maj 2017
- Gehl, J. (2001) *Life Between Buildings*. Köpenhamn: Arkitektens Forlag. The Danish Architectural Press.
- Gehl, J. (2010) *Cities for people*. Köpenhamn: Arkitektens Forlag. The Danish Architectural Press.
- Göteborg stad (2014). *Byggplatsen som arena Pilotprojekt 2015 –Presentation och utvärdering*
- Hay, G.J. & Castilla, G.(2006). *Object-based image analysis: strenghts, weaknesses, opportunities and threats (SWOT)*. https://www.researchgate.net/publication/241624453_Object-Based_Image_Analysis_Strengths_Weaknesses_Opportunities_and_Threats_SWOT [2017-02-05]
- Järfälla Kommun (2014a). *Växa med kvalitet: översiktsplan: Järfälla - nu till 2030*. (2014a). Järfälla: Järfälla kommun
- Järfälla kommun (2014b). *Barkarbystadens första invånare flyttar in*. http://www.mynewsdesk.com/se/jarfalla/pressreleases/barkarbystadens-foersta-invaanare-flyttar-in-998885?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=Alert&utm_content=pressrelease [2017-05-25]
- Järfälla Kommun (2007) *Barkarbystaden - Genomförande-strategi*. (2007). Järfälla: Järfälla kommun
- Järfälla kommun (2016a). *Så ska Barkarbystaden växa*. Järfälla. Tillgänglig: <http://www.barkarbystaden.se/om-barkarbystaden/sa-ska-barkarbystaden-vaxa> [2017-03-02]
- Järfälla Kommun (2016b). *Program för Barkarbystaden*. Järfälla. Tillgänglig: <https://www.jarfalla.se/boende-trafik-och-miljo/stadsutveckling-och-detaljplaner/program-for-barkarbystaden.html> [2017-05-10]
- Kilhgren, J. (2014). *Genomför intervjun*. <https://www.ledarna.se/Chefsguider/chefen-som-rekryterare1/intervjun/olika-typer-av-intervjuer> [2017-02-01]
- Kärholm, Mattias (2004). *Arkitekturens territorialitet*. Lund: Grahns Tryckeri AB.
- Langhorst, Joern & Németh, Jeremy (2013). *Rethinking urban transformation: Temporary uses for vacant land*. ss. 146-149 <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275113000486> [2017-03-12] Fujimoto, Sou. (red.) (2008). *Sou Fujimoto: primitive future*. Tokyo: Inax Pub
- Lynch, Kevin (1960). *The image of the city*. Cambridge [Mass.]: Technology Press
- Madanipour, A. (2010). *Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development*. London; New York: Routledge
- Nyström, Jan & Tonell, Lennart (2012). *Planeringens grunder: en översikt*. 3., [utök. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Passell, Aaron (2013). *Building the new urbanism: places, professions, and profits in the American metropolitan landscape*. 1st ed. New York, NY: Routledge
- Pinet, Paul R. (2009). *Invitation to oceanography*. 5. ed. Sudbury, Mass: Jones and Bartlett Publishers ss. 382-388
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS. (2017). *Gröna kilar*. <http://www.rufs.se/sakomraden/gronstruktur/grona-kilar/> [2017-01-30]
- Saltzman, Katarina (red.) (2009). *Mellanrummens möjligheter: studier av föränderliga landskap*. Göteborg: Makadam
- Sepe, Marichela. (2013). *Planning and place in the city: mapping place identity*. London: Routledge
- Stenberg, Jenny (2013). *Framtiden är redan här: hur invånare kan bli medskapare i stadens utveckling*. Göteborg: Chalmers tekniska högskola

Wikipedia (2017a). *Barkarby*. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Barkarby> [2017-03-22]

Zimm, Malin (2016). *Tillfällig arkitektur ger plats för kultur*. Stockholm: Edita Bobergs